

Evaluatie accommodatienota gemeente Groningen

S. Biesma

B. Bieleman

Evaluatie accommodatienota gemeente Groningen

Juni 2009

INRAVAL
Groningen-Rotterdam

COLOFON

© St. INTRAVAL

Postadres:
Postbus 1781
9701 BT Groningen
E-mail info@intraval.nl

www.intraval.nl

Kantoor Groningen:
Sint Jansstraat 2C
Telefoon 050 - 313 40 52
Fax 050 - 312 75 26

Kantoor Rotterdam:
Goudsesingel 184
Telefoon 010 - 425 92 12
Fax 010 - 476 83 76

Juni 2009

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of anderszins, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Tekst:	S. Biesma, B. Bieleman
Opmaak:	M. Haaijer
Omslag	E. Cusiel
Druk:	Repro GMW
Opdrachtgever:	Gemeente Groningen

ISBN: 978 90 8874 062 6

INHOUDSOPGAVE

	Pagina	
Hoofdstuk 1	Inleiding	1
	1.1 Accommodatienota Anders en Beter	1
	1.2 Onderzoeksvragen	4
	1.3 Onderzoeksopzet	5
	1.4 Kenmerken accommodaties	7
	1.5 Leeswijzer	8
Hoofdstuk 2	Subsidiesystematiek	9
	2.1 Hoogte subsidiebedrag	9
	2.2 Eigen inkomsten	10
	2.3 Tarievenstelsel	11
	2.4 Aanvraag	12
	2.5 Ervaringen overige betrokkenen	13
Hoofdstuk 3	Beheer	15
	3.1 Kwantiteit en kwaliteit	15
	3.2 Aansturing	18
	3.3 Ervaringen overige betrokkenen	20
Hoofdstuk 4	Vraag en aanbod	23
	4.1 Activiteiten	23
	4.2 Bereik	25
	4.3 Gesubsidieerde instellingen	27
	4.4 Samenwerking	28
	4.5 Ervaringen overige betrokkenen	28
Hoofdstuk 5	Samenvatting en conclusies	33
	5.1 Vraagstelling en onderzoeksopzet	33
	5.2 Verbetering subsidiesystematiek	33
	5.3 Professionalisering beheer	35
	5.4 Betere afstemming vraag en aanbod	37
	5.5 Ten slotte	40
Bijlage	Vragenlijst	43

1. INLEIDING

In december 2005 is na een intensief inspraaktraject de nota Anders en Beter vastgesteld. Deze nota heeft betrekking op de gesubsidieerde sociaal-culturele accommodaties (buurt- en speeltuinverenigingen, buurtcentra en jongerencentra) in de stad Groningen. Met de nota is een einde gekomen aan een jarenlange slepende discussie over het beheer en de exploitatie van deze accommodaties. Er is een afwegingskader gebruikt om de gewenste spreiding van buurtcentra en speeltuinaccommodaties over de wijken vast te kunnen stellen, er is een centrale beheerpool ingesteld, accommodaties kwamen ruimer in hun financiële jas te zitten en er zijn afspraken gemaakt over het onderhoud van de gebouwen.

De nota met daarmee de nieuwe subsidiesystematiek is, na een overgangsjaar, in werking getreden op 1 januari 2007. Eind 2008 is dan ook bijna twee jaar ervaring opgedaan met de uitvoering van de nota. In deze periode is gebleken dat de nota op een aantal punten een goede en stimulerende uitwerking heeft en is een aantal knellende zaken opgelost. Tegelijkertijd zijn zowel in de exploitatie als in het beheer een aantal knelpunten naar voren gekomen. De dienst Onderwijs Cultuur Sport en Welzijn (OCSW) van de gemeente Groningen heeft onderzoeks- en adviesbureau INTRAVAL eind 2008 opdracht gegeven het accommodatiebeleid te evalueren. In dit rapport wordt verslag gedaan van de resultaten van deze evaluatie. In het eerste hoofdstuk wordt aangegeven welke onderzoeksvragen centraal staan en wordt aangegeven hoe de evaluatie heeft plaatsgevonden. Begonnen wordt met een samenvatting van de accommodatienota.

1.1 Accommodatienota Anders en Beter

De gemeente Groningen heeft in een drietal nota's het welzijnsbeleid vastgesteld. Het gaat om de volgende nota's: de kadernota Welzijn 'Iedereen doet mee' (december 2004); de nota 'Welzijn, Onderweg naar maatschappelijke ondersteuning' (april 2005); en de nota 'Zorgen voor morgen' (november 2004).

Voor het totstandkomen van de accommodatienota Anders en Beter worden door de gemeente vijf aspecten als aanleiding onderscheiden:

1. leefbaarheid in de wijken en aansluiting bij het welzijnsbeleid (voorzien in algemene ontmoetingsruimten);
2. sociale infrastructuur (informele hulp- en ondersteuningsstructuur in het kader van de invoering van de WMO);
3. reïntegratie en vrijwilligersbeleid (activeren van vrijwilligers, ook in kader van maatschappelijke participatie);
4. geen maatwerk in subsidies (aangepaste subsidie- en exploitatiesystematiek noodzakelijk);
5. geen adequaat beheer (essentiële voorwaarde voor functioneren van sociaal culturele accommodaties).

De centrale vraagstelling van de nota luidt: 'Op welke wijze kan de verdeling van de sociaal-culturele accommodaties en het beheer en de exploitatie van deze accommodaties worden geoptimaliseerd, zodat besturen zich meer kunnen richten op hun kerntaak, namelijk de programmering van activiteiten?'

Uitgangspunten

Naar aanleiding van gesprekken die zijn gevoerd met besturen van accommodaties zijn een aantal aanbevelingen en actiepunten naar voren gekomen. De volgende zijn vooral van belang.

- Regie op wijkniveau: er wordt meer onderlinge afstemming in de wijk verwacht. Vanuit de gemeente wordt specifieke regie gevoerd in prioriteitswijken en gaat zij actief stimuleren dat er afspraken worden gemaakt op wijkniveau om knelpunten te voorkomen en activiteiten te waarborgen. Gebiedsmanagers gaan een centrale rol spelen in het vervullen van de regierol op wijkniveau in deze prioriteitsgebieden en zullen dus ook gesprekspartner van accommodatiebesturen in deze gebieden worden. Van de accommodaties zelf wordt initiatieven verwacht om te komen tot een gezamenlijke activiteitenprogrammering per wijk.
- Prioritaire doelgroepen: het bestuur van de accommodatie heeft de verantwoordelijkheid te zorgen voor een programma met een gezonde balans tussen doelgroepactiviteiten en algemene ontmoetingsfuncties en activiteiten. Deze laatste activiteiten dienen uit eigen inkomsten te worden betaald, de anderen worden veelal ondersteund of georganiseerd door gesubsidieerde instellingen. Accommodaties dienen een jaarprogramma bij OCSW aan te leveren. Op basis hiervan kan OCSW in overleg treden met het accommodatiebestuur en zonodig het programma of de exploitatiesubsidie (laten) aanpassen.
- Onderscheid buurt- en speeltuinverenigingen en buurtcentra: er is steeds minder onderscheid tussen beide vormen. In de toekomst wordt dit onderscheid in principe niet meer gehanteerd. Ten aanzien van de accommodaties wordt alleen nog onderscheid gemaakt tussen de omvang en diversiteit aan accommodaties.

Beheer

In de nota geeft de gemeente haar visie op het beheer van de accommodaties. Het doel is om randvoorwaarden te creëren die professionaliteit, kwaliteit en continuïteit mogelijk maken. Voor de gemeente is het uitgangspunt dat het beheer in de toekomst geregeld wordt door een centrale organisatie op stedelijk niveau.¹ In 2005 regelen de accommodaties vaak zelf nog hun beheer. Het is de bedoeling dat de centrale organisatie verantwoordelijk zal zijn voor een goede dienstverlening aan besturen ten aanzien van beheer. De accommodatiebesturen richten zich op de uitvoering van het programma in de accommodaties (ontmoetingsfunctie, activiteitenprogramma). De gemeente rekent de exploitatie en de bedrijfsvoering van de accommodaties niet tot de taken van de beheerorganisatie.

De centrale beheerorganisatie ontvangt van de gemeente een budget voor adequaat en professioneel beheer van de accommodaties, binnen de gestelde (nader te bepalen) condities en randvoorwaarden. Voorbeelden van randvoorwaarden en condities zijn de openingstijden, de prioritering van verhuur, het kwaliteitsniveau en het takenpakket.

De beheerorganisatie bepaalt in overleg met de besturen de inzet per accommodatie. De gemeente heeft een voorwaardenscheppende regierol. De gemeente bepaalt het budget en stelt daarbij passende randvoorwaarden en condities. Een van die voorwaarden is dat de behoefte aan beheer wel onderbouwd dient te worden met een activiteitenprogrammering. De regiefunctie van de gemeente bestaat uit het tussentijds monitoren en toetsing achteraf.

¹ Er wordt hierbij een uitzondering gemaakt voor de accommodatiebesturen van de Multifunctionele centra van 't Vinkhuys, 't Dok, MFC de Wijert/Helpman en MFC Engelbert. Deze centra ontvangen 50% van de exploitatiekosten en hebben een grotere mogelijkheid om neveninkomsten te realiseren. Zij opereren meer op de markt, waardoor het voor hen ook meer noodzakelijk is om op het totaal van de bedrijfsvoering te kunnen sturen inclusief het beheer.

Ook samenwerking en inzet van beheer op wijkniveau speelt een belangrijke rol. Van de besturen wordt verwacht dat ze in overleg met de andere accommodaties in hun wijk en in samenspraak met de beheerpool tot een zo goed mogelijke inzet van de beschikbare capaciteit komen. Daar waar dit niet lukt, wordt het beheer over de instellingen verdeeld aan de hand van een in de nota vastgelegde normering. Er is voor gekozen om het beheer toe te delen op basis van de grootte van een accommodatie (aantal vierkante meter), waarbij rekening is gehouden met het activiteitenprogramma en de ten tijde van de totstandkoming van de nota aanwezige hoeveelheid beheer.

- Vensterscholen

De Vensterscholen Selwerd/Paddepoel/Tuinwijk, Hoogkerk, Oosterpark en Vinkhuizen krijgen beheer uit de beheerpool, specifiek voor schoonmaak, coördinatie en bezetting van de balie (alleen Hoogkerk). Het betreft hier vooral beheer van grote multifunctionele gebouwen. Het beheer dat op basis van de normering wordt toegekend aan de buurtcentra is niet voldoende om ook bovengenoemde beheertaken in de Vensterscholen uit te voeren. Daarom wordt daarvoor extra beheer toegekend. Eventuele knelpunten worden binnen het beschikbare (Vensterschool)budget opgelost. Multifunctionele wijkcentra in prioritair gebieden en buurtcentra die deel uitmaken van een Vensterschool krijgen ook extra uren zakelijke leiding ten opzichte van de overige accommodaties.

Subsidiesystematiek

De bekostigingssystematiek is zodanig aangepast dat er meer maatwerk kan worden geleverd. Weinig te beïnvloeden kosten, zoals huisvestingslasten, worden integraal vergoed, terwijl voor de meer te beïnvloeden kosten een normvergoeding is ontwikkeld. Er wordt daarbij vanuit gegaan dat accommodaties meer ruimte krijgen om hun eigen inkomsten te besteden aan de activiteitenprogrammering. Alleen activiteiten die plaatsvinden in het kader van de door de gemeente geprioriteerde beleidsprogramma's worden nog door de gemeente gesubsidieerd. Er worden vier categorieën lasten/kosten onderscheiden, te weten: huisvestingslasten (vaste lasten); exploitatielasten (variabele lasten); organisatiekosten; speeltuin en toestellen; en personeelskosten. Feitelijke huisvestingslasten worden geheel door de gemeente betaald, voor exploitatielasten wordt een normvergoeding van 39 euro per vierkante meter gerekend, terwijl er 2.500 euro per instelling voor organisatiekosten wordt vergoed. Voor de inrichting en onderhoud van speeltuinen en speeltoestellen krijgen buurt- en speeltuinverenigingen 14 euro per vierkante meter (binnenruimte). De personeelskosten ten slotte worden vergoed via de beheerpool, waarvan de door de gemeente erkende kosten of aantal uren voor rekening van de gemeente komen.

Tarievenstelsel

De tarievenstructuur is in een later stadium nader uitgewerkt. Hierover hebben de accommodaties eind 2006 een brief ontvangen van de gemeente waarin de nieuwe regels ten aanzien van de verhuur van ruimten in de accommodatie worden toegelicht. Er is sprake van een drietal tarieven voor de verhuur van ruimten. Het zogenoemde Nultarief (gratis gebruik) geldt voor alle sociaal-culturele activiteiten. Deze dienen gratis in buurtcentra en speeltuinen plaats te kunnen vinden. Het gaat hierbij om activiteiten gericht op ontmoeting, recreatie, vorming, cultuur, sport, voorlichting, belangenbehartiging en afstemming. Voor deze sociaal-culturele activiteiten kan geen huur of andere vergoeding voor het gebouw of het personeel in rekening worden gebracht, aangezien accommodaties daar al subsidie voor ontvangen. Wanneer kosten worden gemaakt voor de activiteiten zelf (kosten voor docenten, vrijwilligers, materiaal, consumpties en dergelijke), dan kunnen deze bijvoorbeeld via deelnemersbijdragen vergoed worden. Ook kan het zo zijn dat deze activiteiten door de organiserende instelling zoals de MJD of de SKSG bekostigd worden. Voor activiteiten die niet onder de functies van het sociaal-cultureel werk vallen, maar wel

passen binnen het gemeentelijk beleid, geldt een Gereduceerd tarief. Daarbij moet worden gedacht aan specifieke bijeenkomsten in het kader van bijvoorbeeld de verslavingszorg, of verenigingsactiviteiten waarvoor een lidmaatschap is vereist. Voor alle overige activiteiten kan een Marktconform tarief worden gehanteerd, ook voor bijvoorbeeld activiteiten die een permanent beslag leggen op de ruimte.

Toetskader accommodaties

Om aan te geven of de spreiding van accommodaties in 2005 tegemoet komt aan de vraag vanuit het welzijnsbeleid, is de kwaliteit van de accommodaties beoordeeld. In de nota is hiervoor een toetskader opgesteld. De accommodaties worden vanuit dit toetskader op vier manieren beoordeeld:

1. Strategische waarde: Op welke wijze kan een accommodatie bijdragen aan de doelstellingen zoals die zijn opgenomen in het gemeentelijk welzijnsbeleid (faciliteren van de algemene ontmoeting in de wijk en faciliteren van specifieke welzijnsprogramma's).
2. Gebruikerswaarde: Hoe wordt de accommodatie gewaardeerd vanuit het oogpunt van laagdrempeligheid, ligging, bereikbaarheid, functionaliteit en multifunctionaliteit.
3. Exploitatiewaarde: Hoe wordt de accommodatie gewaardeerd vanuit het perspectief van exploitatie (bezettingsgraad en leegstand en wijze van bezetting ofwel algemene ontmoeting, doelgroepen, commercie).
4. Vastgoedwaarde: Hoe wordt de accommodatie gewaardeerd vanuit vastgoedtechnisch oogpunt qua staat van onderhoud, herontwikkelingspotentie, boekwaarde, economische waarde en vervangingswaarde.

Niet alle waarden worden even belangrijk geacht. Bij de inrichting van het toetskader worden drie 'schillen' onderscheiden: aan de eerste schil wordt de meeste prioriteit gegeven, aan de derde schil het minste. Tot de eerste schil behoort de strategische waarde, de tweede schil wordt gevormd door de gebruikerswaarde, terwijl de derde schil bestaat uit de exploitatiewaarde en de vastgoedwaarde. Op grond van het doorlopen van deze drie schillen is het mogelijk aan te geven welke accommodaties de basis vormen voor het faciliteren van de doelstellingen van het welzijnsbeleid en welke niet. De consequenties per buurt per instelling van deze toetsing zijn opgenomen in de nota.

1.2 Onderzoeksvragen

De hoofdvraag van de evaluatie van de accommodatienota is in hoeverre de doelstellingen uit de accommodatienota zijn bereikt. De doelstellingen hebben kort samengevat betrekking op:

1. een betere subsidiesystematiek;
2. een professionalisering van het beheer;
3. een betere afstemming tussen het aanbod van de accommodaties en de vraag uit de wijk.

In de evaluatie dient onderscheid te worden gemaakt naar de verschillende soorten accommodaties (speeltuinen en buurtcentra), terwijl ook gekeken moet worden naar verschillen per wijk. Hieronder worden de door de gemeente onderscheiden deelvragen per doelstelling weergegeven. In de bijlage is de vragenlijst opgenomen zoals deze is voorgelegd aan de besturen van de accommodaties.

Subsidiesystematiek

- In hoeverre voldoet de normering als financieringsgrondslag ten aanzien van de huisvestingslasten en de exploitatielasten en de onderhoudslasten?
- Hoe verloopt de eigen inverdienmogelijkheid (bar/verhuur/deelnemersbijdragen) per accommodatie? Zijn er knelpunten?
- Wat is de verhouding tussen toegekende subsidie en eigen verdiensten?
- Is het aanvragen en afrekenen van subsidie eenvoudiger geworden?
- Kunnen de accommodaties uit de voeten met het tarievenstelsel?
- In hoeverre verloopt het onderhoud van het terrein en de speeltoestellen naar tevredenheid?

Professionalisering van het beheer

- Is het aantal beheerders en het aantal uren dat zij werken voldoende?
- Functioneren de beheerders naar tevredenheid (aanwezigheid, taken, personen, omgang met gebruikers van de accommodatie)?
- Hoe functioneert de centrale beheerpool?
- Hoe verloopt de aansturing van het beheer? Hoe tevreden zijn de buurtcentra en speeltuinen hierover?
- In hoeverre functioneert de centrale beheerpool beter (kwalitatief) en toereikend (kwantitatief)?
- Welke rol spelen vrijwilligers ten aanzien van de beheertaak?
- Hoe vindt afstemming/samenwerking plaats over beheertaken van beheerpool en vrijwillige inzet? Welke knelpunten doen zich voor?
- Hoe wordt de dienstverlening door WerkPro ervaren op de aspecten continuïteit (langdurige vaste personen), flexibiliteit (inzetbaarheid op piekmomenten, avonden en weekenden), kwaliteit (gastvrij, doelgroepgericht, geschoold, getraind, gecertificeerd)?

Afstemming tussen vraag en aanbod

- In hoeverre kunnen accommodaties voldoen aan de vraag naar ruimte? Welke groepen maken gebruik van de accommodatie (bewoners algemeen, jeugd/jongeren, allochtone groepen, ouderen, mensen met beperkingen)?
- Is er sprake van leegstand van ruimten in de accommodaties (aantal ruimtes/tijden leegstand)?
- Is er de laatste jaren in de wijken iets veranderd met betrekking tot het aanbod van ruimte/aantal m² ten behoeve van sociaal-culturele activiteiten?
- Wat is het bereik van de accommodatie (aantal deelnemers/bezoekers buurtcentra, aantal leden buurt- en speeltuinverenigingen)?
- Zijn er activiteiten die (nog) niet kunnen worden georganiseerd of bediend (leemtes)?
- Hoe verloopt de samenwerking in de verschillende wijken? Met welke partners wordt samengewerkt? Welke knelpunten doen zich voor?
- Zijn er verschillen tussen wijken? Zo ja, wat is hiervoor de reden?
- In hoeverre wordt het activiteitenaanbod van de verschillende aanbieders/partners op elkaar afgestemd?
- In hoeverre zijn besturen in staat een eigen activiteitenprogramma te organiseren? Welke knelpunten doen zich daarbij voor?
- Voldoet de tarievenstructuur (met 0-tarief voor sociaal-culturele activiteiten)?

1.3 Onderzoeksopzet

Evaluatie van beleidsmaatregelen kan op verschillende manieren plaatsvinden. Een belangrijk onderscheid is evaluaties van de processen die met de maatregel gepaard gaan

(procesevaluaties) en evaluaties van de gevolgen van de maatregel (effectevaluaties). In procesevaluaties wordt gekeken naar het verloop van de implementatie van de maatregel en de mogelijke knelpunten tijdens de uitvoering. Bij effectevaluaties wordt nagegaan of de beleidsdoelen zijn bereikt en in hoeverre deze doelbereiking het gevolg is van de invoering van een maatregel. Voor het onderzoek naar de accommodatienota van de gemeente Groningen is een procesevaluatie toegepast. Hieronder wordt nader ingegaan op de verschillende onderzoeksactiviteiten.

Deskresearch

Begonnen is met het verzamelen en analyseren van relevante schriftelijke informatie. Het gaat daarbij met name om de accommodatienota zelf en twee voortgangsrapportages. Op basis hiervan, alsmede aan de hand van de hierboven beschreven onderzoeksvragen, is een vragenlijst ontwikkeld (zie Bijlage). De vragenlijst bestaat voornamelijk uit open vragen. De verzameling en analyse van jaarverslagen van de accommodaties, op grond waarvan informatie omtrent de financiële huishouding van de accommodaties kan worden verkregen, heeft separaat plaatsgevonden door een medewerker van de Dienst OCSW.

Interviews

Om een goed beeld te krijgen van de ervaringen met de accommodatienota hebben face-to-face gesprekken plaatsgevonden met de 33 besturen van de buurtcentra en buurt- en speeltuinverenigingen.² Het aantal bestuursleden waarmee is gesproken verschilt per accommodatie. De gesprekken hebben meestal in de accommodaties plaatsgevonden. De duur van de gesprekken varieerde van anderhalf tot drie uur. De vragenlijst is voorafgaande aan de gesprekken toegestuurd, zodat de bestuursleden de antwoorden (zodanig) van te voren grotendeels kunnen uitzoeken. Tijdens het gesprek is de vragenlijst vervolgens doorgenomen. De vragen zijn ingedeeld naar de doelstellingen van de nota (verbetering subsidiesystematiek, professionalisering beheer en afstemming vraag en aanbod). Deze onderwerpen zijn eveneens besproken met de overkoepelende organisaties: de Vereniging Speeltuin Centrale Groningen (VSCG) en het Buurtcentra Besturen Overleg Groningen (BBOG). De vragenlijst is opgenomen als bijlage.

Daarnaast is een aantal overige betrokkenen geïnterviewd. Het gaat om een vertegenwoordiging van WerkPro, Maatschappelijk Juridische Dienstverlening (MJD)³, Stiel (opbouwwerk)⁴ en medewerkers van de gemeente in de vier stadsdelen waarin de gesubsidieerde accommodaties zich bevinden. Dit betreffen locatie- en gebiedsmanagers in de stadsdelen Noord-West, Noorddijk, de Oude Wijken en Zuid. In het vijfde stadsdeel, Centrum, bevinden zich geen gesubsidieerde accommodaties. Met deze sleutelinformanten is voornamelijk ingegaan op de mate waarin de accommodaties voldoen aan de vraag uit de wijk en hun ervaringen met het beheer in de accommodaties.

² In de wijk Beijum is één bestuur verantwoordelijk voor drie wijkcentra. Met hen is één gesprek gevoerd, waarbij wel alle drie de centra aan bod zijn gekomen.

³ De MJD biedt maatschappelijk werk, sociaal juridische dienstverlening, jeugd- en jongerenwerk, randgroepenwerk, straathoekwerk, sportbuurtwerk, ouderenadvieswerk, minderhedenwerk en intensieve ambulante hulpverlening.

⁴ De activiteiten van Stiel, de organisatie voor samenlevingsopbouw in de stad Groningen, zijn gericht op vrijwilligerswerk, opbouwwerk en sociale en maatschappelijke activering.

1.4 Kenmerken accommodaties

Hieronder wordt per stadsdeel en wijk aangegeven welke gesubsidieerde accommodaties zich hier tijdens de onderzoeksperiode bevinden (tabel 1.1).⁵ Daarbij wordt eveneens het aantal (sociaal culturele) vierkante meters aangegeven waarop de subsidie is gebaseerd.

Tabel 1.1 Accommodaties per stadsdeel en wijk

Stadsdeel	Wijk	Accommodaties	Aantal m ²
Noord-West	Vinkhuizen	MFC 't Vinkhuys	971
		Buurtcentrum De Wende	659
		BSV Vinkhuizen-Zuid	272
	Paddepoel	BSV Paddepoel Jeugdcentrum Tuinwijk	280 331
Selwerd/ Concordia- buurt	Selwerd	Buurtcentrum Sonde 2000	1.091
		BSV Selwerd	283
Hoogkerk	Hoogkerk	Dorps huis Hoogkerk	1.051 ¹
		BSV Voor Hoogkerkse Jeugd (VHJ)	222
Noorddijk	Lewenborg/ Ooster- hoogbrug	MFC 't Dok	1.332
		Buurtcentrum Activiteitencentrum Lewenborg (ACL)	649
		BSV Ruischerbrug	341
Buurtcentrum De Schakel		400	
Beijum/ De Hunze	Beijum/ De Hunze	Buurtcentra In Beijum (BIB)	
		Buurtcentrum Beijumkorf	200
		Buurtcentrum Heerdenhoes	405
		Buurtcentrum Kleihorn	439
		Jongerencentrum Het Trefpunt	949
		Buurtcentrum Hunzeborgh	0 ²
Meerstad/ Engelbert/ Woonschepenhaven	Meerstad/ Engelbert/ Woonschepenhaven	MFC Engelbert	600
		BSV Door Eendracht Sterk (DES)	150
Oude Wijken	Korrewegwijk	Buurtcentrum Het Floreshuis (De Karre)	600
	De Hoogte	Buurtcentrum De Borg	279
		BSV De Hoogte	321
	Indische Buurt	BSV De Indische Buurt (DIB)	0 ³
	Oranjebuurt	Buurtcentrum Oranjewijk	495
	Oosterpark	Jeugdcentrum Jongeren OosterPark (JOP)	340
		BSV Fokkerstraat En Omgeving (FEO)	280
		BSV Ons Belang	384
Oosterpoort	BSV Oosterpark	321	
Oosterpoort	Buurtcentrum Poortershoes	931	
Kostverloren	BSV Van Ostade	140	
Zuid	Helpman	BSV Helpman-Oost	370
	Grunobuurt/ Laanhuizen	Buurtcentrum Stadspark	736
		Wijert	MFC de Wijert
	Corpus den Hoorn	BSV Corpus den Hoorn	450

¹ Dit is inclusief het aantal vierkante meters dat in de nota wordt aangegeven voor de Jeugdvoorziening Hoogkerk.

² De gemeente heeft in 2006 besloten om de subsidie aan de Hunzeborgh te handhaven op basis van de begroting 2006. Deze accommodatie kreeg daarmee een status aparte binnen het accommodatiebeleid.

³ De gemeente heeft in 2008 besloten de subsidie voor deze accommodatie te handhaven specifiek voor kindgerichte activiteiten.

⁵ Ten tijde van het onderzoek worden enkele veranderingen in de samenstelling van de accommodaties en/of hun besturen voorbereid. Zo zal het buurtcentrum in de Tuinwijk fuseren met het buurtcentrum in Selwerd. BSV De Hoogte is onlangs gefuseerd met buurtcentrum De Borg (een gezamenlijk gebouw is er nog niet), terwijl in Corpus den Hoorn een nieuw MFC in aantocht is. BSV Corpus den Hoorn zal daarvan onderdeel gaan uitmaken. Het ACL zal opgaan in de nieuwe Marktplaats/het Dok.

1.5 Leeswijzer

Het rapport volgt de doelstellingen van het accommodatiebeleid. Dit wil zeggen dat het volgende hoofdstuk ingaat op de ervaringen met de gehanteerde subsidiesystematiek, waarbij onderwerpen als de hoogte van de subsidie, eventuele eigen inkomsten, het tarievenstelsel en de wijze van aanvragen aan bod komen. In hoofdstuk 3 staat de professionalisering van het beheer centraal. Aspecten die daarbij worden behandeld zijn de kwantiteit en kwaliteit van het beheer in de accommodaties, de wijze waarop de beheerders worden aangestuurd en de rol van WerkPro daarbij. Het vierde hoofdstuk gaat in op de vraag naar activiteiten en ruimte enerzijds en het aanbod vanuit de accommodaties anderzijds. In het afsluitende hoofdstuk komen de belangrijkste bevindingen en conclusies aan bod.

2. SUBSIDIESYSTEMATIEK

Hieronder wordt de beoogde verbetering van de subsidiesystematiek behandeld. Achtereenvolgens wordt ingegaan op de hoogte van het subsidiebedrag, de eigen inkomsten van de accommodaties, de ervaringen met het tarievenstelsel en de wijze waarop de subsidie moet worden aangevraagd. Daarna worden, voorzover van toepassing, de ervaringen van andere betrokkenen bij het accommodatiebeleid die zicht hebben op de veranderde subsidiesystematiek besproken. Bij de bespreking van de ervaringen wordt zoveel mogelijk een onderscheid gemaakt tussen de buurtcentra enerzijds en de buurt- en speeltuinverenigingen anderzijds.

2.1 Hoogte subsidiebedrag

De buurtcentra en speeltuinverenigingen kunnen in drie groepen worden ingedeeld: de accommodaties die er op vooruit zijn gegaan en/of zich goed kunnen redden met de huidige subsidiebedragen (15); de accommodaties waarbij er weinig is veranderd, terwijl het enigszins lastig is om rond te komen (11); en de accommodaties die er duidelijk op achteruit zijn gegaan en/of die veel moeite hebben om rond te kunnen komen (7).

De meerderheid van de accommodaties kan de beoogde lasten voor exploitatie, zakelijke lasten en klein onderhoud financieren met behulp van het toegekende subsidiebedrag. Wel wordt meerdere malen opgemerkt dat deze accommodaties desalniettemin afhankelijk zijn van de inzet van vrijwilligers en/of de eigen inkomsten om de (eigen) activiteiten te kunnen laten plaatsvinden. Onder de accommodaties die zich goed kunnen redden, bevinden zich ook enkele die vergeleken met het oude systeem minder subsidie krijgen.

Knelpunten

Er doen zich enkele knelpunten voor, die een gezonde financiële situatie in de weg (kunnen) staan. Bij één van de accommodaties leidt dit momenteel zelfs tot een faillissementsdreiging.

Grootte gebouw

Een belangrijk knelpunt dat zich bij enkele accommodaties voordoet is het feit dat het gebouw groter is dan het aantal vierkante meters waarvoor subsidie wordt verkregen. Dit leidt er onder andere toe dat er extra personeel moet worden ingehuurd, wat in sommige gevallen zwaar op de begroting rust.

Extra personeel

Niet alleen vanwege de omvang van het gebouw, maar soms ook om alle activiteiten te kunnen organiseren c.q. faciliteren is bij sommige accommodaties meer personeel nodig dan op grond van de nota is toegekend. Dit is bijvoorbeeld het geval in accommodaties waar 's avonds of in het weekend professioneel beheer nodig is. Voor dit extra personeel, dat via WerkPro kan worden ingehuurd, dient te worden betaald. Daarmee is in het subsidiebedrag geen rekening gehouden. Enkele besturen en overige betrokkenen geven dan ook aan dat een verdeling van het beheer op grond van het aantal vierkante meters beter kan worden aangevuld met de bezettingsgraad: hoe hoger de bezetting, hoe meer personeelskosten worden vergoed via de toewijzing van het aantal fte's beheer.

Verhuur

Veel accommodaties geven aan dat de verhuur van ruimten in de accommodaties nodig is om eigen inkomsten te genereren. Deze eigen inkomsten worden ingezet voor het organiseren van (eigen) activiteiten. Zonder de eigen inkomsten zouden deze activiteiten niet kunnen worden georganiseerd. Bij enkele accommodaties (met name jeugdlocaties) leidt dit tot problemen, met name daar waar de verhuur van ruimten ten koste gaat van het organiseren van de activiteiten waarvoor de accommodatie in kwestie bedoeld is. In een enkel geval wordt er dan ook voor gekozen om een negatieve begroting in te dienen.

2.2 Eigen inkomsten

Naast de subsidie van de gemeente op grond van de accommodatienota vragen accommodaties ook andere subsidies aan. Tevens worden fondsen aangeschreven, zoals het Oranjefonds, waarmee de nodige activiteiten kunnen worden ondernomen. Verder worden inkomsten verkregen uit de zaalverhuur, barinkomsten en deelnemersbijdragen. Buurt- en speeltuinverenigingen vragen daarnaast lidmaatschapsgeld van hun leden. Deze bedragen variëren van vijf tot 12 euro per gezin.

Toenemend belang eigen inkomsten

Veel accommodaties geven aan dat het verkrijgen van eigen inkomsten steeds belangrijker is geworden. In ieder geval kunnen er zonder eigen inkomsten geen activiteiten meer worden georganiseerd. Deze gang van zaken wordt echter ook als zodanig beoogd met het beleid van de gemeente. Dat neemt niet weg dat er daardoor soms sprake is van tegenstrijdige belangen: verhuur voor sociaal culturele activiteiten moet op inhoudelijk basis de voorrang krijgen, terwijl overige verhuur meer geld opbrengt. Enkele accommodaties hanteren het principe ‘wie het eerst komt wie het eerst maalt’.

Verhouding inkomsten

De verhouding tussen de verschillende inkomsten varieert tussen de accommodaties. Meestal vormen de eigen inkomsten echter ongeveer een vijfde tot een kwart van de totale inkomsten. Daarbij hebben sommige accommodaties door hun grotere omvang meer inkomsten door de verhuur van zalen. Anderen kunnen daarentegen in het geheel geen inkomsten vergaren door de verhuur van zalen. Een knelpunt dat zich soms voordoet ligt bij het beheer. Niet alle beheerders zijn altijd even secuur in het bijhouden van de kas, waardoor er bij enkele accommodaties een relatief groot verlies is geleden.

Autonome ontwikkelingen

Enkele accommodaties zijn er financieel op achteruit gegaan sinds de nieuwe subsidietoekenning, hoewel deze teruggang in inkomsten ook kan worden toegeschreven aan het ongeveer gelijktijdig van kracht geworden rookverbod. Door dit rookverbod en de eveneens niet langer toegestane verkoop van sterke alcoholische dranken, is met name bij een aantal buurt- en speeltuinverenigingen een afname in het aantal bezoekers geconstateerd. Daarbij is het als gevolg van landelijke regelgeving niet meer toegestaan om feesten en partijen in de accommodaties te laten plaatsvinden. Al met al hebben deze, voornamelijk autonome ontwikkelingen, een negatieve invloed gehad op de inkomsten van accommodaties.

2.3 Tarievenstelsel

In deze paragraaf wordt nader ingegaan op de uitwerking van het tarievenstelsel.

Richtlijn gemeente

Zoals in het inleidende hoofdstuk reeds beschreven dienden de accommodaties voor de verhuur van ruimten een tarievenstelsel te hanteren waarbij een driedeling is aangebracht. Het zogenoemde Nultarief (gratis gebruik) geldt voor alle sociaal-culturele activiteiten. Deze dienen gratis in buurtcentra en speeltuinen plaats te kunnen vinden. Het gaat hierbij om activiteiten gericht op ontmoeting, recreatie, vorming, cultuur, sport, voorlichting, belangenbehartiging en afstemming. Voor deze sociaal-culturele activiteiten kan geen huur of andere vergoeding voor het gebouw of het personeel in rekening worden gebracht, aangezien accommodaties daar al subsidie voor ontvangen. Wanneer kosten worden gemaakt voor de activiteiten zelf (kosten voor docenten, vrijwilligers, materiaal, consumpties en dergelijke), dan kunnen deze bijvoorbeeld via deelnemersbijdragen vergoed worden. Ook kan het zo zijn dat deze activiteiten door de organiserende instelling zoals de MJD of de SKSG bekostigd worden. Voor activiteiten die niet onder de functies van het sociaal-cultureel werk vallen, maar wel passen binnen het gemeentelijk beleid, geldt een Gereduceerd tarief. Daarbij moet worden gedacht aan specifieke bijeenkomsten in het kader van bijvoorbeeld de verslavingszorg, of verenigingsactiviteiten waarvoor een lidmaatschap is vereist. Voor alle overige activiteiten kan een Marktconform tarief worden gehanteerd, ook voor bijvoorbeeld activiteiten die een permanent beslag leggen op de ruimte.

Ervaringen

De ervaring met het tarievenstelsel is wisselend. Een aantal accommodaties ervaart het stelsel als welkome verbetering. Zo wordt aangegeven dat groepen die eerder ruimten huurden nu toegetreden zijn tot het activiteitenaanbod van de accommodatie. Hoewel deze ontwikkeling min of meer is afgedwongen door de nieuwe nota, is er nu wel een betere situatie ontstaan. De continuïteit is meer gewaarborgd, terwijl het bestuur meer inspraak heeft op de activiteiten.

Definiëring sociaal-culturele activiteiten

Door besturen wordt veelvuldig opgemerkt dat het lastig is om precies te zeggen wanneer het nultarief wel en wanneer het niet kan worden gehanteerd. Alle activiteiten faciliteren immers ontmoeting en zouden in die zin voor het nul-tarief moeten kunnen plaatsvinden. Besturen houden bij het beoordelen van dergelijke activiteiten dan ook vaak rekening met het tijdstip waarop de activiteit plaatsvindt. Wanneer het buiten de reguliere openingstijden is, en er dus extra beheer moet worden ingezet, wordt om een bijdrage gevraagd.

De omschrijving van de verschillende tariefsoorten wordt als zodanig vaag opgevat, dat het naar eigen inzicht ingevuld kan worden. De indeling is dan soms ook arbitrair. Buurt- en speeltuinverenigingen vragen voor deelname aan sommige eigen activiteiten alleen van de deelnemers dat zij lid zijn van de buurt- en speeltuinvereniging (gemiddeld zo'n € 7,50 per gezin per jaar), terwijl sommige clubs waarvan ook buurt- en speeltuinverenigingsleden lid zijn wel een gereduceerde huur voor hun activiteit moeten betalen.

Allochtone verenigingen

Het komt regelmatig voor dat aanbieders van activiteiten claimen sociaal cultureel te zijn en op grond daarvan geen huur willen betalen. Het gaat hierbij meestal om allochtone verenigingen die in stedelijk, provinciaal of zelfs landelijk verband opereren. Hiervoor

vragen de meeste accommodaties echter wel huur, aangezien zij het geen sociaal culturele activiteit vinden. Een bijkomend probleem daarbij is dat deze groepen het doorgaans niet op prijs stellen dat het beheer van de accommodaties aanwezig is tijdens de activiteiten, terwijl deze accommodaties hun gebouw en/of zalen liever niet onbeheerd laten.

Deze ervaring van besturen van accommodaties wordt onderschreven door een medewerker van Stiel. Het nultarief voor sociaal culturele activiteiten wordt door zelforganisaties geïnterpreteerd alsof zij overal gratis in kunnen. Zelforganisaties blijken geen onderscheid te maken tussen sociaal culturele activiteiten en andere activiteiten (bijvoorbeeld vergaderingen).

Gesubsidieerde instellingen

Een enigszins vergelijkbaar knelpunt is ontstaan door het feit dat gesubsidieerde instellingen als de MJD en de SKSG gratis van de accommodaties gebruik mogen maken voor het organiseren van vrij toegankelijke activiteiten. In enkele accommodaties willen deze instellingen nu ook hun eigen vergaderingen in andere dan de vaste ruimten laten plaatsvinden. Voor deze vergaderingen wordt dan toch een gereduceerd tarief gehanteerd, hetgeen soms tot enige wrevel bij de gesubsidieerde instellingen in kwestie leidt.

2.4 Aanvraag

Met name de besturen van buurtcentra hebben te maken met de nieuwe wijze waarop subsidies moeten worden aangevraagd en hoe de verantwoording daarover plaatsvindt. Voor de buurt- en speeltuinverenigingen treedt de Speeltuinentrale op dit terrein op als tussenpersoon tussen de accommodaties en de gemeente. Al met al zijn de besturen van zowel de buurt- en speeltuinverenigingen als de buurtcentra tevreden over de huidige systematiek. Het heeft voor de meeste van hen ook de nodige tijds winst opgeleverd.

Buurtcentra

Vrijwel alle buurtcentra zijn tevreden over de nieuwe systematiek. Het is verbeterd en uniform. In het verleden deed elke accommodatie de aanvraag op zijn eigen manier. Bovendien waren er destijds veel vragen over de financiële afrekening. Dat is nu veel inzichtelijker en professioneler geworden, aldus één van de geïnterviewde bestuursleden. De begrotingssystematiek is echter nog niet uniform, het is dan ook niet altijd duidelijk welke zaken wel en welke niet moeten worden opgenomen in de begroting. Daarnaast geven enkele accommodaties aan hun jaarverslag te hebben moeten aanpassen aan het nieuwe format.

Format

Meerdere buurtcentra vinden het op zich goed dat er een format wordt aangeleverd, maar het wordt tegelijkertijd als vervelend ervaren dat het format steeds weer wijzigt. Wel wordt er op gewezen dat het fijn is om verzekerd te zijn van subsidie, in het verleden moest elk jaar weer worden afgewacht of de subsidie al dan niet werd verstrekt. De meeste buurtcentra hebben overigens een administratiekantoor of boekhouder ingehuurd om de financiële zaken bij te houden. De kas wordt doorgaans door het beheer of vrijwilligers die bardienst hebben bijgehouden.

Zakelijk leider

Een aantal besturen hebben de financiële kant van de accommodatie in handen van de zakelijk leider gegeven. Zij hebben daardoor zelf weinig tot geen zicht op de wijze waarop de subsidies worden afgehandeld.

BBOG

Ook de belangenbehartiger van de buurtcentra, het BBOG, geeft aan dat de nieuwe wijze van aanvragen tot nog toe geen problemen heeft opgeleverd. Wel wordt ook hier opgemerkt dat het beter zou zijn wanneer de begrotingssystematiek geüniformeerd zou kunnen worden, zodat de subsidiesystematiek daar op kan worden aangesloten. Verder wordt aangegeven dat er enkele keren overleg is geweest met de gemeente over het geautomatiseerde format, terwijl de aanpassingen aan het format niet op basis van overleg hebben plaatsgevonden.

Buurt- en speeltuinverenigingen

De speeltuincentrale geeft aan dat de processen met betrekking tot de (aanvraag van) subsidies voor vrijwilligers (ofwel de besturen van de buurt- en speeltuinverenigingen) ingewikkelder zijn geworden, waarna de speeltuincentrale deze taken heeft overgenomen. Opmerkingen van de speeltuincentrale ten aanzien van de aanvraag hebben met name betrekking op de formats: deze bevatten nog veel fouten (bijvoorbeeld adressering aan overleden bestuursleden), terwijl er soms vragen in voorkomen die nog uit de tijd van voor de nieuwe accommodatienota stammen. Daarnaast bestaat soms onduidelijkheid over de classificatie van bepaalde lasten, bijvoorbeeld het onderscheid tussen klein en groot onderhoud.

2.5 Ervaringen overige betrokkenen

Naast hun ervaringen met de wijze waarop de subsidie moet worden aangevraagd, zijn vertegenwoordigers van het BBOG en de speeltuincentrale ook gevraagd naar hun mening over de subsidiesystematiek in zijn geheel.

BBOG

Bij het BBOG zijn geen signalen bekend dat de zakelijke lasten, de exploitatielasten en de onderhoudslasten niet kunnen worden opgebracht door de buurtcentra. Ook lijkt het er op dat de buurtcentra geen moeite hebben om eigen inkomsten te genereren, met uitzondering van centra met een specifieke jeugdbestemming en daar waar de nota nog geen sluitend oordeel heeft over een accommodatie. De nieuwe systematiek sluit wel beter aan bij de accommodaties. Minder positief is het BBOG over de onlangs, zonder voorafgaand overleg, aangekondigde subsidievoorwaarden die aan de subsidiebeschikkingen voor de buurtcentra worden verbonden. Enkele van deze voorwaarden hebben namelijk financiële consequenties of doen een extra beroep op de verantwoordelijkheid van de bestuursleden. Ook worden de onduidelijkheden over het tarievenstelsel en de definiëring van de verschillende activiteiten daarbinnen als knelpunt genoemd. Daarnaast is het BBOG blij met de toewijzing van een structurele subsidie voor deze belangenorganisatie zelf. Minder positief is de organisatie met het feit dat het subsidiebedrag veel lager is geworden.

Speeltuincentrale

De eigen inkomsten van de buurt- en speeltuinverenigingen vormen een fors gedeelte van de bestedingsruimte. Daarbij bestaat onduidelijkheid over wanneer wel en wanneer geen huur mag of moet worden berekend. Ook de hoogte van de huur is niet altijd duidelijk. De speeltuincentrale geeft aan dat de gemeentelijke subsidie in een aantal gevallen (met name bij verenigingen met een klein gebouw) ternauwernood toereikend is voor de hoogst noodzakelijke uitgaven, terwijl de mogelijkheden om additionele inkomsten te genereren beperkt zijn. Hierdoor staat de exploitatie onder druk, terwijl het ontwikkelen van buurtactiviteiten wordt beperkt aangezien verenigingen streven naar een sluitende

begroting. De activiteiten zouden dan ook zonder meer op een hoger plan komen te staan als subsidie adequaat was, aldus vertegenwoordigers van de speeltuincentrale.

Onderhoud tuinen en speeltoestellen

Het onderhoud van de speeltuinen en speeltoestellen kan verder worden verbeterd. Na een periode waarin het groen nauwelijks nog onderhouden werd, is besloten deze werkzaamheden onder te brengen bij de Dienst Sociale Werkplaatsen (DSW). Voor het maaien en snoeien stelt OCSW een structureel budget beschikbaar. Vooralsnog vindt het onderhoud nog te beperkt plaats. Het huidige budget voor maaien en snoeien is een sterk verouderd budget welke geen recht doet aan de huidige situatie en de wenselijkheid om gerenoveerde speeltuinen schoon, heel en veilig te laten onderhouden. Ook vernielingen en vandalisme spelen een rol. Er is geen budget om de kosten die hiermee gepaard gaan (op jaarbasis een kleine negen duizend euro) op te vangen.

Het onderhoud van de speeltoestellen is door de Speeltuincentrale collectief geregeld. Na een periode waarin de inspectie en reparatie niet goed en voor te veel geld werd uitgevoerd, is nu een extern bedrijf ingehuurd. Dit bedrijf voert alle wettelijk verplichte inspecties uit. Noodzakelijke reparaties worden met de besturen van de buurt- en speeltuinverenigingen doorgenomen. Zo nodig worden defecten door professionele reparateurs uitgevoerd. Dit wordt betaald uit een gezamenlijk budget dat wordt beheerd door de Speeltuincentrale. Ook dit budget is onvoldoende.

3. BEHEER

In dit hoofdstuk staat de professionalisering van het beheer centraal. Er wordt ingegaan op aspecten als de kwantiteit en kwaliteit van de verschillende type beheerders die worden ingezet in de accommodaties, de wijze waarop zij worden aangestuurd, de rol van Werkprojecten Groningen (sinds 1 maart 2009 beter bekend als WerkPro) daarbij en de ervaringen van enkele overige betrokkenen bij de accommodaties.

Ten aanzien van het beheer worden verschillende functieniveaus gebruikt. Het aantal uur van elk type beheerder waarop accommodaties aanspraak kunnen doen varieert op basis van het aantal vierkante meters. Voor een nadere omschrijving van het takenpakket van de reguliere beheerfuncties (conciërge, Beheerder 1, Beheerder 2 en zakelijk leider) wordt verwezen naar de bijlage bij de accommodatienota. Naast deze reguliere werkplekken, levert WerkPro ook additionele beheerders of assistent beheerders. Deze beheerders worden via de dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid bij WerkPro aangemeld. WerkPro screent deze personen. Indien zij geschikt lijken voor de taken die van additioneel beheerders worden verwacht, vindt een kennismaking plaats met de beoogde accommodatie.

3.1 Kwantiteit en kwaliteit

In de gesprekken met de accommodatiebesturen is ingegaan op diverse onderwerpen die met het beheer te maken hebben. Begonnen is met het aantal uren en de verschillende niveaus van beheer waarover de accommodaties kunnen beschikken. Van belang hierbij is onder andere het aantal uren waarop de accommodaties volgens de nota recht hebben en het aantal uren dat het beheer daadwerkelijk aanwezig is ofwel de kwantiteit. Een tweede belangrijk item is de mate waarin de beheerders het beoogde takenpakket naar tevredenheid uitvoeren, ofwel de kwaliteit.

Aantal uren

Uit de gesprekken met besturen van accommodaties blijkt dat het totaal aantal uren beheer waarover de verschillende accommodaties formeel kunnen beschikken niet of nauwelijks is veranderd sinds de invoering van de nota Anders en Beter. De meeste accommodaties kunnen in de praktijk bovendien beschikken over het aantal uren beheer waarop zij volgens de nota recht hebben. In enkele gevallen is de aanwezigheid van de beheerders geringer, terwijl een drietal buurt- en speeltuinverenigingen in het oog springen wat dit betreft: hier is in het geheel geen beheer (meer) aanwezig. Ziek geworden beheerders zijn in deze gevallen nooit vervangen, of vanuit het bestuur zelf is aangegeven dat zij na slechte ervaringen geen prijs meer stellen op vergelijkbare beheerders als degenen waarmee de slechte ervaringen zijn opgedaan. Daarnaast worden door een aantal buurtcentra extra uren beheer ingekocht, omdat zij het met het aantal toegewezen uren niet redden.

Activiteitsniveau

Door meerdere accommodaties wordt aangegeven dat het huidige aantal uren beheer waarover zij kunnen beschikken voldoende is, mits er niet meer activiteiten voor het nultarief bij komen. Voor activiteiten die voor het nultarief plaatsvinden kunnen nauwelijks inkomsten worden gegenereerd, zodat er ook geen geld beschikbaar komt om extra beheer te financieren dat in dat geval nodig zou zijn om de activiteiten te kunnen laten plaatsvinden. Het aantal uren wordt, afgezet tegen het huidige activiteitenaanbod, als

voldoende gezien. Een gewenste uitbreiding van activiteiten kan echter met het huidige aantal uren niet plaatsvinden.

Inzet vrijwilligers

Buurtcentra en buurt- en speeltuinverenigingen maken in meer of mindere mate wel gebruik van hulp bij het beheer door vrijwilligers. Dergelijke vrijwilligers zijn dagelijks aanwezig en functioneren bijvoorbeeld als een soort gastvrouw/gastheer, terwijl ook bestuursleden in enkele gevallen beheertaken opvullen. Daar waar het totaal aantal uren beheer als onvoldoende wordt ervaren, worden vrijwilligers ingezet, met name voor het kunnen laten plaatsvinden van activiteiten. Hier kan het activiteitenaanbod veelal niet worden uitgebreid. Een bijkomend probleem in sommige, meestal sociaal zwakkere, wijken is dat het steeds moeilijker wordt om actieve vrijwilligers te vinden die zich op structurele basis willen inzetten voor (de activiteiten in) de accommodaties. Daarbij is soms sprake van fricties tussen vrijwilligers en beheerders. Dit is met name het geval wanneer vrijwilligers al lang actief zijn en intensief betrokken zijn bij een accommodatie. Deze vrijwilligers stellen zich niet altijd coöperatief op ten opzichte van beheerders, terwijl de beheerders niet altijd sociaal vaardig genoeg zijn om hier adequaat mee om te kunnen gaan. Dit staat en valt echter, zoals in veel van dergelijke situaties, met de personen van de vrijwilligers, de beheerders en de bestuursleden die interveniëren tussen de verschillende partijen.

Urenverdeling

Bij enkele accommodaties worden problemen ondervonden met de urenverdeling van het beheer. Daar waar in het geheel geen beheer (meer) aanwezig is, worden de beheertaken door het bestuur uitgevoerd. Aangezien de bestuursleden vrijwilligers zijn die meestal overdag hun eigen bezigheden hebben, heeft dit tot gevolg dat deze accommodaties voornamelijk in de avonden open zijn. Daarnaast wordt bij enkele buurt- en speeltuinverenigingen opgemerkt dat er in de zomer meer beheer nodig is dan in de winter, omdat in de zomerperiode vaker dan in de winterperiode gebruik wordt gemaakt van de speeltoestellen. Deze accommodaties willen juist dan ook service in de vorm van toiletgebruik en verkoop van drinken en ijsjes kunnen aanbieden.

Uitwisseling beheerders

In twee stadsdelen wordt door enkele accommodaties gebruik gemaakt van hetzelfde beheerpersoneel. In het ene geval is sprake van een roulatie (om de week) tussen twee accommodaties. Dit betekent ook dat er de ene week meer uren inzet beschikbaar is dan de andere week, hetgeen niet door iedereen als prettig wordt ervaren. In het andere geval vindt er tot ieders tevredenheid, afhankelijk van de personeelsbehoefte, uitwisseling plaats tussen de accommodaties in de wijk.

Multifunctionele centra

Een viertal multifunctionele centra maken geen aanspraak op de beheerpersoneel via WerkPro, maar zijn zelf werkgever voor de eigen beheerders en/of beschikken over beheerders die als zelfstandige opereren. Deze centra zijn (zeer) tevreden over het feit dat zij zelf het beheerpersoneel kunnen aansturen en zelf zeggenschap over het personeel hebben.

Taakinfilling

Ten aanzien van de taakinfilling van het beheerpersoneel zijn niet alle betrokken besturen onverdeeld positief. Soms blijkt de behoefte aan een bepaald type beheerder ook te fluctueren in de tijd: bij een verbouwing van een accommodatie is bijvoorbeeld meer behoefte aan personeel dat zich met het onderhoud bezig houdt, terwijl er in een latere fase meer behoefte is aan iemand die nieuwe activiteiten kan (helpen) ontwikkelen, ook al behoort dit volgens de nota niet tot de werkzaamheden van beheerders. Zowel enkele buurt-

en speeltuinverenigingen als buurtcentra geven echter aan behoefte te hebben aan beheerpersoneel dat ook op het gebied van activiteiten(ontwikkeling) kan worden ingezet. Daarbij blijken sommige beheerders ook over de capaciteiten en de interesse te beschikken om nauwer bij het activiteitenprogramma betrokken te worden. Verder blijken de ervaringen zowel binnen wijken als binnen accommodaties te verschillen. De tevredenheid hangt voornamelijk samen met de persoon van de beheerder(s) enerzijds en de persoon van de bestuursleden anderzijds.

Werkzaamheden

Wanneer de aanwezige beheerders over verschillende capaciteiten beschikken, zijn de ervaringen doorgaans positief. In deze gevallen vullen de verschillende mensen elkaar goed aan. Zo is de ene beheerder goed in kinderwerk, de ander in financiële aspecten en een derde in het doen van klusjes. Zoals hierboven al opgemerkt, wordt het in sommige gevallen als belangrijk aspect gezien dat beheerders (kunnen) meewerken in de activiteiten. Bij veel accommodaties wordt namelijk de functie van sociaal cultureel werker gemist. Enkele bestuursleden merken op dat wanneer er bij elke accommodatie ten minste één sociaal cultureel werker aanwezig zou zijn, niet alleen het activiteitsniveau naar een hoger plan kan worden getild, maar bijvoorbeeld ook het contact met de vrijwilligers beter kan worden vormgeven.

Consequenties lage kwaliteit

Tekortkomingen in de kwaliteit van de beheerders uit zich volgens sommige bestuursleden in de bejegening van de bezoekers. Daarbij zou het goed zijn wanneer beheerders diploma's hebben naast die voor hun eigen functie, zodat ze ook voor elkaar kunnen invallen. Vaak is het namelijk zo dat wanneer er iemand uitvalt zijn of haar taken blijven liggen. Veelal zijn besturen weliswaar tevreden over de uitvoering van de meer routinematige werkzaamheden, maar worden op het gebied van vooruitkijken en -denken knelpunten ervaren. Dergelijke aanvullende en persoonsgebonden capaciteiten staan niet beschreven in de nota en/of de functieomschrijving van de beheerders, maar worden gezien de werkzaamheden in de praktijk duidelijk wel op prijs gesteld. Hierbij doen zich tussen buurt- en speeltuinverenigingen en buurtcentra nauwelijks verschillen voor.

Begeleiding additioneel beheer

Door enkele bestuurders wordt gewaarschuwd voor de afhankelijkheid die ontstaat van additioneel beheer. Deze additioneel beheerders worden volgens enkele geïnterviewden onvoldoende opgeleid, zodat er het nodige qua begeleiding van het reguliere personeel wordt gevraagd. Met name wanneer het reguliere personeel zou vertrekken (wegens pensioengerechtigde leeftijd bijvoorbeeld), kunnen een aantal accommodaties wat dat betreft in de problemen komen. Het wordt daarbij niet als de bedoeling gezien dat vrijwilligers en/of bestuurders deze begeleiding op zich nemen. Vaak zijn vrijwilligers en/of bestuurders op hun beurt ook niet toegerust voor een dergelijke begeleiding.

Binding met wijk en accommodatie

Hoewel het geen vereiste is, wordt enige vorm van verbondenheid met de wijk waarin de beheerders werkzaam zijn als een pre gezien door sommige bestuursleden. Als beheerders niet verbonden zijn met de wijk of de accommodatie, dan zijn zij bijvoorbeeld ook minder goed in staat om een netwerk op te bouwen in de wijk. Dit zou zijn weerslag kunnen hebben op het aantal en soort bezoekers in de accommodatie in kwestie. Aan de andere kant wordt een te grote verbondenheid door enkele bestuursleden ook als nadeel gezien. Dit kan zich in die gevallen waarbij beheerders in meerdere accommodaties worden ingezet uiten in een grotere inzet voor de ene accommodatie dan voor de andere, hetgeen als storend wordt ervaren.

Schoonmaak

Door vrijwel alle betrokkenen die te maken hebben met schoonmakers die via WerkPro worden ingezet, wordt aangegeven dat deze schoonmaak niet naar tevredenheid plaatsvindt: de kwaliteit van werkzaamheden laat duidelijk te wensen over.

Beheer Vensterscholen

Zoals in de inleiding aangegeven krijgen een viertal Vensterscholen (drie in stadsdeel Noordwest, één in de Oude Wijken) een aantal uren beheer op grond van de accommodatienota. Het betreffen relatief grote gebouwen die daarmee de nodige beheerinzet vergen. Het aantal toegewezen en/of ingezette beheeruren blijkt bij deze Vensterscholen in de praktijk meestal onvoldoende te zijn. In Hoogkerk ligt hiervoor onder andere een fysieke oorzaak ten grondslag. In de huidige situatie fungeert het beheer ook als baliepersoneel voor de Vensterschool Hoogkerk. De balie is fysiek dusdanig gescheiden van het buurtcentrum, dat personeelsleden geen meerdere werkzaamheden gelijktijdig kunnen uitvoeren, met als gevolg dat er extra menskracht nodig is. In Selwerd wordt het beheer van het buurtcentrum gedeeld met de Vensterschool. Het gaat dan met name om technisch beheer en conciërge-uren. Twee additioneel beheerders zijn geheel ter beschikking van het buurtcentrum. In principe hoeven er geen extra uren beheer bijgekocht te worden, maar de structuur en kwaliteit van het beheer wordt daar wel als een probleem ervaren. In Selwerd kan een gewenste uitbreiding van activiteiten met het huidige aantal uren niet plaatsvinden. In de Oude Wijken rekent de Vensterschool een financiële bijdrage van de accommodaties als zij gebruik willen maken van de multifunctionele ruimte in de Vensterschool. Deze Vensterschool geeft aan te weinig beheer te hebben en dan ook extra beheer te moeten inzetten wanneer de multifunctionele ruimte door externen wordt gebruikt. Deze extra beheeruren moeten op de een of andere manier wel worden gefinancierd.

3.2 Aansturing

In deze paragraaf wordt ingegaan op de aansturing van het personeel in de accommodatie en de aansturing van de accommodatie zelf, zoals de organisatie van activiteiten, het in de gaten houden van de inkomsten en het interne onderhoud van de accommodatie. Beide zijn deels een taak van het bestuur, deels van het beheer (meestal de zakelijk leiding). Overigens is vrijwel geen van de geïnterviewde bestuursleden van mening dat er door de verandering in de beheersystematiek meer tijd is ontstaan voor het aansturen van de accommodatie in de zin van het ontwikkelen van activiteiten. Vrijwel allen zeggen evenveel tijd als voorheen kwijt te zijn met beheersmatige taken. Soms is de tijdsbesteding zelfs toegenomen: beheerders hebben in sommige gevallen een vrij intensieve begeleiding nodig, waar het bestuur zich mee geconfronteerd ziet. In andere gevallen moeten werkzaamheden worden overgenomen wanneer beheerders ziek worden. Met name buurt- en speeltuinverenigingen lopen tegen deze problemen aan. Buurtcentra kennen vaker een bestuur op afstand, dat zich minder intensief bezig houdt met de dagelijkse gang van zaken in de accommodatie. Maar ook deze besturen geven aan (nog) niet echt geprofiteerd te hebben van meer armslag, zoals met de nota Anders en Beter wordt beoogd.

Rol bestuur

Met de bestuursleden is onder andere ingegaan op de wijze waarop zij hun rol ten aanzien van het beheer invullen. Bestuursleden treden op wanneer er sprake is van fricties met of tussen vrijwilligers, beheerders en/of schoonmakers, geven aan welke werkzaamheden van het beheerspersoneel worden verwacht en controleren de werkzaamheden van beheerders. Er bestaat soms ook behoefte aan meer uitleg over de functie van een accommodatiebestuur.

Zo wordt geopperd dat de gemeente misschien een training zou kunnen geven aan bestuursleden met als thema wat het inhoudt om een accommodatie te besturen.

Beheerders, met name het additionele personeel, behoeven gezien hun achtergrond volgens meerdere besturen extra aandacht. Het is van belang om een goede structuur te bieden, waarbij de aanwezigheid van een vast aanspreekpunt binnen het bestuur het beste blijkt te werken. De aansturing verloopt niet altijd even makkelijk. Soms is de ureninvulling moeilijk te sturen, terwijl een deel van de werkzaamheden (opening, sluiting, bardienst en dergelijke) aan de vrijwilligers of gebruikers van de accommodatie wordt overgelaten.

Het besturen van een accommodatie is soms erg tijdrovend, met name voor besturen van buurt- en speeltuinverenigingen. Het besturen van een accommodatie is volgens meerdere geïnterviewden steeds minder op een vrijwilligerstaak gaan lijken en steeds moeilijker te combineren naast reguliere werkzaamheden die de bestuursleden vervullen.

Rol zakelijk leiding

Met name voor sommige buurt- en speeltuinverenigingen is het niet altijd duidelijk wie de zakelijk leider is waarmee zij contact op kunnen nemen wanneer er problemen met het beheer zijn, zoals ziekte. Het melden van ziekte van het beheer en het regelen van ziektevervangende wordt wel als een van de functies van de zakelijk leider gezien. Maar sommige bestuursleden hebben geen idee wie de leidinggevende is van de beheerder(s) in hun accommodatie. Ook komt het voor dat de beheerders in een accommodatie elk een andere zakelijk leider hebben als contactpersoon. Dit wordt als inefficiënt ervaren door bestuursleden. Eventuele problemen op dit gebied worden overigens wel kenbaar gemaakt aan de Speeltuinentrale.

De mate waarin de zakelijk leider betrokken is bij de verschillende buurtcentra in de stad verschilt aanzienlijk. In enkele gevallen is de zakelijk leider (zeer) intensief betrokken bij de gang van zaken in het buurtcentrum en worden ook taken van het bestuur uitgevoerd door de zakelijk leider. Elders in de stad hebben bestuursleden van buurtcentra nog nooit contact gehad met een zakelijk leider. Daar is overigens ook niet altijd behoefte aan.

Soms wordt de wens uitgesproken over een beheerder te kunnen beschikken die de dagelijkse gang van zaken regelt, zodat de zakelijk leider meer inhoudelijk aan het werk zou kunnen gaan. De inhoudelijke ontwikkeling, in de zin van het ontwikkelen en opstarten van (nieuwe) activiteiten, wordt in deze gevallen door het bestuur gedaan, terwijl dit niet als taak van het bestuur wordt gezien. Het betreft hier besturen die zichzelf vrij letterlijk als 'op afstand' beschouwen.

Contact

Enkele buurt- en speeltuinverenigingen geven aan dat het contact met WerkPro via de speeltuinentrale verloopt. Zij hebben zelf in het geheel geen contact met WerkPro, zodat ook niet over de invulling en ureninzet van de beheertaken wordt gecommuniceerd. In deze gevallen is er veelal ook geen zakelijk leider vanuit WerkPro waarmee contact is, of vindt dit contact sporadisch plaats.

In de meeste gevallen verloopt de communicatie over de taakinfilling en het aantal uren beheer via de zakelijk leider. Doorgaans vindt er bij een nieuwe aanstelling eerst een kennismakingsgesprek plaats tussen het bestuur, de zakelijk leider en/of de coördinator van WerkPro en de beoogde beheerder. Daarbij wordt echter opgemerkt dat in zo'n kennismakingsgesprek nooit echt duidelijk wordt of de beheerder en het bestuur van een accommodatie over en weer aan elkaars verwachtingen voldoen. Tijdens de kennismaking en/of bij aanvang van de werkzaamheden wordt het takenpakket doorgenomen. Meestal is

in de accommodatie schriftelijk materiaal aanwezig waarin de precieze taakomschrijving is vastgelegd.

Ziekte

Veel geïnterviewde bestuursleden hebben moeite met het feit dat de ziektevervangende van het beheerpersoneel niet goed geregeld is. Gedurende de eerste vier weken van een ziekteperiode wordt in ieder geval niets geregeld. Vervolgens vult een eventuele vervanger niet altijd alle weggevallen uren op. Daarnaast wordt er geen rekening mee gehouden dat het te vervangen personeel soms verschillende functies vervult. Er vindt dan bijvoorbeeld vervanging plaats van een deel van de taken (schoonmaak of klein onderhoud), maar niet voor overige taken (zoals het begeleiden van activiteiten).

De communicatie tussen besturen en WerkPro over het al dan niet vervangen van personeel verloopt daarbij niet altijd naar wens. Zo vindt er niet altijd terugkoppeling vanuit WerkPro plaats naar het bestuur. Enkele accommodatiebesturen geven aan dat er in het geheel geen ziekmeldingen bij hun binnen komen. Er wordt in deze gevallen geconstateerd dat er niemand komt werken aan de hand van de reactie van gebruikers van het pand. Soms hebben de verenigingen die gebruik maken van de accommodaties een sleutel, zodat ze zichzelf binnen kunnen laten. In andere gevallen wordt door gebruikers van de accommodatie aangebeld bij een bestuurslid, met het verzoek of deze het pand kan openen.

Daar waar enkele accommodaties in hetzelfde werkgebied gebruik maken van een beheerteam, zijn de ervaringen positiever. Ziektevervangende vindt hier plaats door het onderling rouleren van het personeel. Dit wordt meestal geregeld door de zakelijk leider.

Pool

Geïnterviewde bestuursleden vragen zich soms af wat er onder een beheerderspool, zoals daar in de nota Anders en Beter over wordt gesproken, moet worden verstaan. Het wekt de suggestie dat er veel beheerders zijn, die flexibel kunnen worden ingezet. Deze suggestie blijkt in de praktijk niet te kloppen. Alle beschikbare beheerders zijn al ingezet. WerkPro kan daarbij ook maar een beperkte pool aan personeel leveren (er is geen vrije markt), waarvan een behoorlijk deel beperkingen kent. Deze werknemers kosten qua begeleiding veel tijd en aandacht, terwijl er redelijk vaak ziekteverzuim voorkomt.

3.3 Ervaringen overige betrokkenen

Met betrekking tot het beheer is enkele overige betrokkenen gevraagd hun mening te geven. Hieronder wordt ingegaan op de ervaringen van het BBOG, de Speeltuincentrale en WerkPro.

BBOG

Een vertegenwoordiging van het BBOG geeft aan aanvankelijk niet blij te zijn geweest met de overname van het beheer door WerkPro. De belangrijkste reden hiervoor is de gedwongen winkelnering. In de stad is sprake van een grote diversiteit aan buurtcentra. Deze diversiteit wordt door het BBOG als een waarde op zichzelf gezien. Daarom moet maatwerk in het beheer aangeboden worden. Dit verloopt tot nu toe vrij moeizaam. De problemen ontstaan volgens het BBOG met name op het vlak van de kwaliteit van het beheerpersoneel. Dit uit zich bijvoorbeeld in problemen binnen teams, een ongestuvige houding ten opzichte van bezoekers en langdurige ziekte. De meeste buurtcentra lijken met het aantal beheerders en het aantal toebedeelde uren wel uit de voeten te kunnen.

Oorzaak van de problemen (met name het ontbreken van kwaliteit en diversiteit) wordt vooral gezocht bij het te laag offeren door WerkPro bij de overname van het beheerpersoneel van Wing. Daarnaast is er sprake van tegengestelde doelen tussen WerkPro en de buurtcentra: WerkPro heeft als doel het toeleiden van personeel naar de arbeidsmarkt, terwijl buurtcentra kwalitatief goede activiteiten willen aanbieden en baat hebben bij arbeidskrachten die op structurele basis aanwezig kunnen zijn. Een deel van de oplossing ligt volgens het BBOG bij een gebiedsgewijze aanpak van het beheer, zodat zowel qua aanwezigheid als qua functies van het beheer gerouleerd kan worden tussen enkele accommodaties in hetzelfde gebied. Samen met WerkPro is door het BBOG wel een kwaliteitstraject ingezet, maar dit functioneert traag. Bij het BBOG bestaat de indruk dat WerkPro nog te veel met de eigen organisatie bezig is.

Speeltuinentrale

Door de Speeltuinentrale wordt geconstateerd dat er een flinke discrepantie bestaat qua ureninzet tussen het aantal uren dat ingezet zou moeten worden en het aantal uren dat er daadwerkelijk wordt gewerkt. Vooral de inzet van additioneel personeel is hierbij een probleem. Dat blijkt onder andere uit een nadere analyse van de urenregistratie. De Speeltuinentrale constateert verder dat het probleem van ziekteverzuim is ontstaan door een tekort aan financiële middelen bij WerkPro om vervanging te regelen. Met meer budget voor het beheer zou zowel de kwaliteit als de kwantiteit van het personeel kunnen toenemen, zodat de gewenste activiteiten ook daadwerkelijk kunnen worden uitgevoerd. De Speeltuinentrale is, in overleg met WerkPro, bezig geweest met een herverdeling van het niveau en ureninzet van de verschillende functieniveaus beheer. Zij hopen dat dit plan gerealiseerd kan gaan worden, maar geven daarbij aan dat het budget voor het beheer wel wat omhoog zal moeten de komende jaren. Meer begeleiding, scholing van het beheerpersoneel en een aanspreekpunt als zakelijk leider voor alle buurt- en speeltuinverenigingen is dringend gewenst.

Een ander aspect waar door de Speeltuinentrale op wordt gewezen is dat sommige zakelijk leiders zich wel erg intensief bezighouden met het bestuur van accommodaties. Hoewel sommige besturen deze betrokkenheid op prijs stellen, moet er wel voor worden gewaakt dat besturen in hun waarde worden gelaten. Daarnaast doen zich soms over en weer problemen voor in de omgang tussen besturen en beheerders. De Speeltuinentrale probeert hier in overleg met de besturen in kwestie uit te komen, terwijl de zakelijk leiders in die gevallen meer als intermediair zouden moeten optreden.

Stadsdelen

Met enkele betrokkenen (locatiemanagers, opbouwwerkers, gebiedsmanagers) uit de stadsdelen Noorddijk, Noordwest, Oude Wijken en Zuid is eveneens ingegaan op de ervaringen met het beheer in de accommodaties. In het Vensterhuis in Lewenborg is een probleem ontstaan omdat er geen beheer aanwezig is. Het beheer valt hier niet onder het accommodatiebeleid, hoewel een verbinding hiermee echter wel als een gemis wordt ervaren. Daarnaast worden ook door deze betrokkenen opmerkingen gemaakt over de normering van het aantal uren beheer op grond van het aantal vierkante meters: het aantal vierkant meters zegt volgens hen niets over het aantal deelnemers en de begeleidingsintensiteit van een activiteit. Verder wordt opgemerkt dat er bij de start van de nota niet is gekeken naar de kwalitatieve behoefte in de verschillende accommodaties, er is vanuit een schaars budget een verdeelnorm gemaakt waardoor het ambitieniveau in de buurtcentra is gedaald. Bij één van de Vensterscholen is gebleken dat het prettiger is om het beheer van de school en het buurtcentrum te scheiden, zodat er een vast aanspreekpunt voor elk gebouwdeel is.

WerkPro

Vertegenwoordigers van WerkPro erkennen de in deze paragraaf genoemde knelpunten ten aanzien van het beheer. Een belangrijke oorzaak ligt bij de start van de overname van het beheerpersoneel. Bij de overname van het accommodatiebeheer van Wing door WerkPro was hen niets bekend over de contracten die er lagen, de kwaliteit van het personeel en/of de afspraken die er waren met besturen van accommodaties. Er is destijds dan ook een globale berekening gemaakt op basis van globale gegevens. Daarbij is van onder af aan begonnen met het aannemen van personeel, net zo lang totdat het budget dat de gemeente beschikbaar had op was. Opgemerkt wordt daarbij dat er in de nota een nieuwe functie is geïntroduceerd: die van reguliere conciërge. Deze mensen waren echter nog niet in dienst.

De communicatie met het BBOG verliep in het begin weliswaar enigszins moeizaam, maar inmiddels hebben beide organisaties een convenant afgesloten. Het betreft een raamovereenkomst in het kader van het accommodatiebeheer. Onlangs is, zoals hierboven al aangegeven, ook met de Speeltuincentrale overleg gevoerd over de invulling van het beheer bij de buurt- en speeltuinverenigingen. Dit overleg heeft overigens nog niet tot een feitelijke werkwijze c.q. concrete veranderingen in de werkwijze geleid. Het plan omvat het instellen van een personeelspool voor de buurt- en speeltuinverenigingen en een verhoging van het aantal uur zakelijk leiding voor de buurt- en speeltuinverenigingen van 14 naar 24 uur, waarbij de functie van zakelijk leiding door één persoon wordt vervuld.

Een probleem waar WerkPro tegenaan loopt is het feit dat de sociale dienst de beheerders op basis van profielen zou moeten aanleveren, maar dat het steeds moeilijker wordt om geschikt personeel te vinden. Gezien de eisen die aan beheerders worden gesteld kan er geen uitwisseling plaatsvinden met de overige takken van WerkPro. WerkPro hanteert inmiddels een uitgebreid sollicitatieproces voor additionele beheerders, die dicht tegen reguliere krachten aan zitten. Het is dan ook de vraag of deze functie nog wel als additioneel gezien kan worden. Voor een goede begeleiding van het personeel is het aantal uren zakelijk leider bij de kleinere accommodaties (1 uur per week) hoe dan ook te weinig. WerkPro geeft dan ook aan meer financiële armslag nodig te zijn ofwel voor een goede begeleiding ofwel voor het kunnen aanstellen van kwalitatief beter personeel. Daarnaast is er meer geld nodig voor het flexibel kunnen inzetten van personeel bij ziekte.

4. VRAAG EN AANBOD

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de derde doelstelling van het accommodatiebeleid: een betere afstemming tussen de vraag vanuit de wijken en het aanbod in de accommodaties. Eerst wordt aandacht besteed aan de activiteiten die in de accommodaties worden georganiseerd. Vervolgens wordt een beeld gegeven van de deelnemers aan die activiteiten. Daarna komen de gesubsidieerde instellingen aan bod die gebruik maken van de accommodaties en de onderlinge afstemming tussen de accommodaties. Hierbij staan de ervaringen en meningen van de besturen van de accommodaties centraal. In paragraaf 4.5 worden de ervaringen van overige betrokkenen weergegeven.

4.1 Activiteiten

Hieronder wordt kort ingegaan op de aard van de activiteiten die in de accommodaties plaatsvinden. Ook wordt aandacht besteed aan de wijze waarop het programma tot stand komt.

Soort activiteiten

Afhankelijk van het soort accommodatie vallen de meeste activiteiten die er plaatsvinden onder de door het bestuur en/of overige vrijwilligers zelf georganiseerde activiteiten of onder door gesubsidieerde instellingen georganiseerde activiteiten (voornamelijk van de MJD of de SKSG). De eigen activiteiten bestaan voornamelijk uit kaarten, bingo, sjoelen en dansen, maar ook uit lezingen, film- en toneelvoorstellingen, cursussen en eenmalige evenementen als fietstochten en barbecues. In jongerencentra worden de meeste activiteiten door de MJD of de SKSG georganiseerd, bij buurt- en speeltuinverenigingen vinden voornamelijk eigen activiteiten plaats, aangevuld met activiteiten van of mede georganiseerd door de SKSG. In de multifunctionele centra komen meer activiteiten voor van verenigingen en/of worden zalen in de accommodaties verhuurd voor overige doeleinden. Met name in de centra met een sportgelegenheid vinden vele sportactiviteiten plaats. De sportgelegenheden zijn vrijwel continu bezet. Daarnaast vinden er in de accommodaties diverse incidentele activiteiten plaats, die voornamelijk bestaan uit vergaderingen van verschillende groepen zoals buurtcomités, maar ook gemeentelijke bijeenkomsten.

Besturen merken regelmatig op dat het lastig is om het onderscheid tussen eigen activiteiten en activiteiten georganiseerd door anderen (bijvoorbeeld de SKSG) te maken, aangezien het bestuur eindverantwoordelijk is voor alle activiteiten. Daarbij worden sommige activiteiten begeleid door zowel professionals als vrijwilligers. Het is dan ook niet zo dat kinder- en jeugdactiviteiten uitsluitend door respectievelijk de SKSG of de MJD worden georganiseerd. Met name op woensdagmiddagen en op vrijdagavonden vinden kinderactiviteiten en jeugdsosens in eigen beheer plaats.

Tijdstippen

De tijdstippen waarop de activiteiten plaatsvinden is vaak afhankelijk van de aanwezigheid van beheerpersoneel. Zo vinden in enkele accommodaties 's avonds alleen activiteiten plaats als er ook beheer aanwezig is. Bij enkele andere accommodaties waar nauwelijks of geen beheer aanwezig is, vinden activiteiten juist 's avonds plaats wanneer bestuursleden of

andere vrijwilligers wel aanwezig kunnen zijn. Overdag zijn deze vrijwilligers aan het werk, zodat zij dan niet voor openstelling van het gebouw kunnen zorgen.

Totstandkoming programma

Programma's worden over het algemeen opgesteld in samenspraak tussen het bestuur en het beheer, terwijl daar waar aanwezig ook activiteitencommissies en de leden van buurt- en speeltuinverenigingen meebeslissen over de invulling van het activiteitenprogramma. Sommige buurtcentra kennen een vast patroon: elk jaar in mei wordt door het beheer, zakelijk leider en bestuur gekeken of en zo ja welke nieuwe activiteiten georganiseerd kunnen worden aan de hand van een evaluatie van het afgesloten jaar.

Nieuwe activiteiten

Met name bij buurt- en speeltuinverenigingen zijn doorgaans weinig ontwikkelingen in het programma te zien. Huidige programma's bestaan vaak al jaren. Het al dan niet in ontwikkeling zijn van nieuwe activiteiten bij buurt- en speeltuinverenigingen hangt mede samen met de tijd die besturen daarvoor (kunnen) nemen.

Bij buurtcentra is de ontwikkeling van nieuwe activiteiten vaker afhankelijk van de capaciteiten van beheerders, hoewel hier ook vaker wordt aangegeven dat bezoekers zelf met ideeën voor activiteiten naar voren komen. Wanneer de initiatiefnemer(s) voldoende deelnemers met zich mee kunnen nemen, een eventuele begeleider of cursusleider kunnen regelen en als er een ruimte beschikbaar is, dan wordt de activiteit opgestart en uitgetoetst. In andere gevallen kunnen ook cursusleiders zelf zich melden met het verzoek om een bepaalde cursus te komen geven bij de accommodatie in kwestie.

De oorzaak van de soms beperkte ontwikkeling in het programma dient in sommige gevallen ook gezocht te worden in de beperkte fysieke ruimte van de accommodatie. Enkele buurt- en speeltuinverenigingen bijvoorbeeld beschikken over één ruimte, waar maar één activiteit per keer kan plaatsvinden. Dit beperkt tevens de mogelijkheid om nieuwe activiteiten te ontwikkelen of worden bewust bestaande (oude) programma's in stand gehouden omdat dergelijke activiteiten een stabiel aantal bezoekers trekken.

Adverteren

Veel accommodaties hebben een website waarop hun activiteiten staan weergegeven, brengen een krantje of folder uit of maken gebruik van publicaties in wijkkranten. Soms worden voor incidentele grote activiteiten flyers verspreid. In agenda's is het onderscheid tussen eigen en overige activiteiten niet te zien. In een enkel geval heeft het bestuur het idee dat het geen nut heeft om folders uit te delen, buurtbewoners weten inmiddels van het bestaan van de accommodatie: als zij er niet komen dan is er blijkbaar geen behoefte aan.

Inzet vrijwilligers

Het al dan niet kunnen ontwikkelen van (nieuwe) activiteiten heeft niet alleen te maken met de vrijwilligers die het bestuur vormen, maar ook met de andere vrijwilligers waarop een beroep moet worden gedaan om activiteiten te begeleiden. Er wordt in toenemende mate ervaren dat steeds minder bewoners bereid zijn om op structurele basis vrijwilligerswerk te doen ten behoeve van de accommodaties. Enkele accommodaties vormen hierop een uitzondering. Het gaat dan om accommodaties die in een hechte en doorgaans wat kleinere gemeenschap gevestigd zijn. Besturen zijn steeds meer tijd kwijt aan het genereren van inkomsten waarvan de eigen activiteiten moeten worden georganiseerd. Hiervoor krijgen zij immers geen subsidie. Zoals in de voorgaande hoofdstukken naar voren is gekomen, blijken de accommodaties echter wel afhankelijk te zijn van de eigen inkomsten om activiteiten te kunnen organiseren.

4.2 Bereik

Het bereik van de accommodaties heeft enerzijds betrekking op het aantal wijkbewoners c.q. deelnemers dat bij de activiteiten aanwezig is, de leeftijd en de etniciteit van de deelnemers. Anderzijds heeft het betrekking op de mate waarin de accommodaties kunnen voldoen aan de behoeften van de bewoners. Er mag immers worden verondersteld dat het bereik toeneemt naarmate er meer aan de behoefte van de bewoners (zowel in kwantitatieve als kwalitatieve zin) tegemoet wordt gekomen.

Aantal en soort deelnemers

Meerdere accommodaties geven aan dat veel activiteiten in het verleden vooral of uitsluitend werden bezocht door directe omwonenden van de accommodaties. Steeds meer worden activiteiten echter bezocht door bewoners uit omliggende wijken of elders uit de stad. Voor een klein deel gaat het hierbij om oud bewoners van de wijk waarin de accommodatie is gevestigd. Een reden voor het toenemende aantal bezoekers elders uit de stad ligt bij de verhuur van ruimten aan cursussen en dergelijke. Deze verhuur is op zijn noodzakelijk om inkomsten te kunnen genereren voor (eigen) activiteiten.

Het aantal personen dat de verschillende accommodaties bezoekt is niet door alle besturen duidelijk in beeld te brengen. Er worden geen registratiegegevens bijgehouden van bijvoorbeeld het aantal bezoekers dat bij een inloop komt. Verder is van verenigingen die een ruimte huren niet altijd het aantal leden bekend. De kleinere accommodaties trekken per week 50 tot 200 bezoekers. Hierin kan overlap zitten, het gaat met andere woorden niet om 50 tot 200 unieke bezoekers. De grotere accommodaties, waaronder de multifunctionele centra, maken melding van 1.000 tot 1.500 bezoekers per week. Het aantal leden per buurt- en speeltuinvereniging varieert van 75 tot 270. Het gaat hierbij om gezinnen die lid zijn. Overigens maken niet alle leden gebruik van de accommodatie waarvan zij lid zijn.

Leeftijden

Vrijwel alle geïnterviewden geven aan dat elke accommodatie zijn eigen soort publiek trekt. Sommige accommodaties richten zich daarbij met name op kinderen onder de 12, terwijl andere met name volwassenen of ouderen bereiken. Jongeren komen vrijwel alleen in de daarvoor bestemde jongerencentra. De overige accommodaties geven vrijwel unaniem aan dat de categorie jongeren een lastig te bereiken doelgroep is, die nauwelijks gebruik maken van de lopende activiteiten in de verschillende accommodaties. Daardoor is er ook het idee dat de bezoekers van de accommodaties niet echt een goede afspiegeling zijn van alle wijkbewoners. Er is echter ook een deel van de bewoners dat geen behoefte heeft aan georganiseerde activiteiten, zij vermaken en redden zichzelf prima. Wel is het aandeel bewoners dat als potentiële bezoekers van accommodaties kan worden gezien in de ene wijk wat hoger dan in de andere.

Allochtone bezoekers

Ondanks dat er veel allochtonen in sommige wijken wonen, wordt het als moeilijk ervaren om deze categorie bewoners binnen te krijgen. De kinderen van deze allochtone gezinnen komen overigens vaak wel naar de kinderactiviteiten. Het is daarbij ook niet goed bekend of deze groep bewoners wel behoefte hebben aan activiteiten. In de zomer maken allochtone kinderen en hun ouders wel gebruik van de speeltoestellen. Daarnaast worden activiteiten met als thema 'intercultureel koken' wel door allochtone buurtbewoners bezocht.

Mensen met een beperking

Alle accommodaties geven aan dat zij toegankelijk zijn voor lichamelijk gehandicapten. Hierop zijn de toegangen zonnig aangepast. Ook zijn er toiletten voor gehandicapten aanwezig. In een enkel gebouw is de bovenverdieping niet bereikbaar voor mensen in een rolstoel vanwege het ontbreken van een lift. Indien noodzakelijk wordt in deze gevallen de activiteit naar een ruimte op de begane grond verplaatst. Over het algemeen komen er niet veel lichamelijk gehandicapten in de accommodaties om van de activiteiten gebruik te maken. Overal is het aantal gehandicapte bezoekers op één hand te tellen. Mensen met een geestelijk of psychische beperking komen zo mogelijk nog minder frequent in de accommodaties. Desgevraagd geven de besturen aan dat deze bezoekers uiteraard welkom zijn, maar dat er niet van de vrijwilligers die de activiteiten begeleiden verwacht kan worden dat zij op een professionele wijze met dergelijk bezoekers omgaan. Hiervoor zijn de vrijwilligers niet opgeleid. Het zal eerder van het inlevingsvermogen van medebezoekers afhangen of mensen met een verstandelijke of psychische beperking hun weg kunnen vinden en zich thuis voelen in de accommodatie.

Voldoen aan vraag: kwantitatief

Het komt regelmatig voor dat accommodaties niet aan alle verzoeken om een ruimte kunnen voldoen vanwege te weinig beheer en/of omdat populaire tijdstippen overvraagd worden. Daarbij geldt dat vragen vanuit de wijk voorrang hebben. Met name bij buurt- en speeltuinverenigingen geldt dat vragen van buiten de wijk die structureel beslag leggen op de ruimte in de accommodatie worden afgewezen. Een veel gehoord verzoek is die van christelijke gemeenschappen die op de zondagen een kerkruimte zoeken. In vrijwel alle gevallen worden deze verzoeken afgewezen. Ook komen er nog regelmatig verzoeken voor feesten en partijen waarop niet kan worden ingegaan.

Een enkele accommodatie reserveert één avond per week voor vergaderingen van wijkverenigingen en dergelijke. Wanneer een dergelijke activiteit niet plaatsvindt, dan is de ruimte op dat moment onbenut. Met name enkele buurt- en speeltuinverenigingen merken een terugloop in het aantal bezoekers, vooral van bezoekers die de accommodatie als ontmoetingsplek gebruikten. De belangrijkste redenen daarvoor zijn het feit dat er geen sterke drank meer mag worden verkocht en er niet meer gerookt mag worden.

Voldoen aan vraag: kwalitatief

Naast de beschikking over voldoende fysieke ruimte om activiteiten te laten plaatsvinden, is het ook van belang dat accommodaties een inhoudelijk programma bieden dat aan de wens van de bezoekers voldoet.

Afstemming met achterban

De afstemming van het programma aan de wens van de bezoekers en/of de wijkbewoners vindt soms plaats via activiteitencommissies. Via deze activiteitencommissies wordt er vanuit gegaan dat de wens van de wijkbewoners wordt weerspiegeld. Buurt- en speeltuinverenigingen verwijzen hiervoor doorgaans naar hun jaarlijkse ledenvergadering. Tijdens deze vergaderingen krijgen leden de kans om hun wensen kenbaar te maken. Daarnaast komen bij enkele accommodaties ook via bijvoorbeeld de website verzoeken voor activiteiten binnen. Een enkel buurtcentrum organiseert speciale avonden waarbij de buurtbewoners hun wensen kunnen aangeven. Daarbij worden tevens korte actieplannen opgesteld, zodat ook aan de uitvoering van deze wensen aandacht wordt besteed.

Draagvlak

In enkele buurten heeft een overleg plaatsgevonden tussen het opbouwwerk en buurtbewoners, waarbij aandacht is besteed aan de wensen van de bewoners. Alvorens een nieuwe activiteit daadwerkelijk (met toestemming van het bestuur) van start gaat, wordt onder wijkbewoners en bezoekers gepeild of er voldoende draagvlak voor de activiteit in kwestie aanwezig is. Daarbij wordt ook overlegd met overige aanbieders in de wijk om overlap te voorkomen. Lang niet alle accommodaties zijn echter zo actief op dit gebied. Het opdoen van signalen, het onderzoeken van draagvlak en het screenen op eventuele overlap gebeurt vrijwel nergens zo uitgebreid.

Ondersteuning

Meerdere betrokkenen hebben aangegeven het lastig te vinden een aanbod voor jongere ouderen (vanaf ongeveer 55 jaar) te creëren. Een modernisering van activiteiten blijft uit, onder andere omdat besturen de ondersteuning missen om nieuwe activiteiten voor speciale doelgroepen (zoals jongere ouderen of allochtone buurtbewoners) te kunnen ontwikkelen. Anderzijds worden vrijwilligers gemist die de ontwikkeling en begeleiding van activiteiten kunnen verzorgen. Vaak wordt daarbij aangegeven dat het moeilijk is om de behoefte van wijkbewoners te peilen. In enkele wijken heeft enige tijd geleden een enquête onder de (oudere) wijkbewoners plaatsgevonden. Daaruit is gebleken dat de huidige programma's over het algemeen wel aan de behoefte voldoen. Ouderen hebben meestal behoefte aan activiteiten op het gebied van beweging en computers.

4.3 Gesubsidieerde instellingen

In alle stadsdelen en in veel accommodaties zijn de SKSG en/of de MJD vertegenwoordigd, ofwel als huurder van een deel van de accommodatie ofwel als uitvoerder en organisator van kinder- en jeugdactiviteiten. Dit zijn ook de gesubsidieerde instellingen waarmee de besturen het meest contact hebben. Andere gesubsidieerde instellingen die in enkele accommodaties een plek hebben gevonden zijn het COP (gesubsidieerde peuterspeelzalen en opvoedingsondersteuning) en Stiel (opbouwwerk). Daarnaast zijn in enkele accommodaties loketten van het Stip (Steun en Informatie Punt) te vinden.

Geen van de besturen zegt een daadwerkelijke invloed te hebben over het al dan niet aanwezig zijn van de gesubsidieerde instellingen. Dit is afhankelijk van het feit of een wijk wel of geen prioritaire wijk is, maar vaak is het ook niet duidelijk waarom dergelijke instellingen wel of niet actief zijn in de wijk. Besturen missen vooral de mogelijkheid om een aanbod voor jongeren te kunnen opzetten. In enkele accommodaties is wel geprobeerd zonder hulp van de MJD een jongerensoos of disco te organiseren, maar daar wordt al snel gemerkt dat er professionele begeleiding nodig is voor deze categorie bezoekers.

Het meest storend aan de werkwijze van gesubsidieerde instellingen vinden enkele bestuursleden het feit dat kinderen zich moeten opgeven voor activiteiten van de SKSG. Hierdoor is het namelijk niet mogelijk dat kinderen spontaan langs kunnen komen in de accommodatie en mee kunnen doen aan activiteiten. Over het algemeen is er ook geen zeggenschap over de invulling van het programma van de instellingen als de SKSG en de MJD.

4.4 Samenwerking

Op enkele uitzonderingen na werken de accommodaties onderling nauwelijks samen. Als er al contact is, dan vindt dat meestal plaats tijdens vergaderingen van de BBOG of de Speeltuinentrale. Wel is er af en toe sprake van afstemming en samenwerking met overige aanbieders van activiteiten in de wijk, zoals (Venster)scholen of seniorenflats. In stadsdeel Noorddijk is de meest vergaande vorm van onderlinge samenwerking tussen accommodaties te vinden. Het betreft de Buurtcentra In Beijum (BIB), waarbij één bestuur optreedt voor drie buurtcentra. Deze centra stemmen hun activiteiten op elkaar af en maken gebruik van één beheerteam.

In de andere stadsdelen blijkt de samenwerking tussen accommodaties onderling af te hangen van de doelgroep van de accommodatie (jongerencentra hebben bijvoorbeeld minder behoefte aan samenwerking) en de ligging van de accommodatie. Er lopen diverse zowel fysieke als psychologische grenzen door de stad, die door de besturen en bezoekers van verschillende accommodaties niet worden overschreden. Dit staat ook een eventuele uitwisseling van vrijwilligers en beheerders in de weg. Hierbij worden ook cultuurverschillen tussen buurtcentra en buurt- en speeltuinverenigingen als argument genoemd. Ook voelen sommige (kleine) buurt- en speeltuinverenigingen zich enigszins ondergesneeuwd door grote buurtcentra in dezelfde wijk die, onder andere in Vensterschoolverband, groter en professioneler te werk kunnen gaan. In een enkele wijk wordt door sommige bestuursleden een onderlinge concurrentie gevoeld, vooral sinds de accommodaties met de komst van de nieuwe accommodatienota de eigen activiteiten zelf moeten financieren. Bij gezamenlijk optreden van accommodaties wordt gevreesd dat slechts één van hen baropbrengsten kan genereren.

Overige samenwerking op wijkniveau vindt niet bij alle accommodaties plaats. Overleggen in het kader van bijvoorbeeld het Nieuw Lokaal Akkoord (NLA) komen weliswaar voor, maar soms omdat leden van bijvoorbeeld een activiteitencommissie van een accommodatie deelnemen aan een NLA overleg. Enkele besturen in de 14 wijken waar het NLA is afgesloten, zijn echter niet op de hoogte van het bestaan van het NLA. Verder zijn er meerdere accommodaties die aangeven regelmatig overleg te voeren met de woningbouwvereniging(en) die aanwezig zijn in de wijk. Daarbij wordt overigens niet verwezen naar het NLA. Ook vergaderingen in het kader van Heel de Buurt worden genoemd als wijkoverleg. Een veel gehoord knelpunt is dat er (te) veel overlegvormen omtrent de wijk en de buurt zijn. Daarbij wordt veelvuldig een beroep gedaan op (dezelfde) actieve bewoners, die daardoor overvraagd worden. Een enkel ander bestuur is van mening dat in alle overleggen die er plaatsvinden meer over dan met de accommodaties wordt gesproken.

4.5 Ervaringen overige betrokkenen

Evenals in de voorgaande hoofdstukken wordt ook ten aanzien van de afstemming tussen vraag en aanbod ingegaan op de ervaringen van enkele overige betrokkenen bij het accommodatiebeleid. Het gaat niet alleen om het BBOG en de Speeltuinentrale, maar ook om Stiel en de MJD. Stiel heeft tijdens de inwerkingtreding van het nieuwe beleid ondersteuning geboden aan enkele zelforganisaties, terwijl het ouderenwerk van de MJD op de hoogte is van de wensen van ouderen.

BBOG

Vanuit het BBOG wordt de belangstelling voor het accommodatiegericht sociaal cultureel werk gemist in de nota. De kwaliteit van het sociaal cultureel werk wisselt sterk. Er is daarom met name ten aanzien van het volwassenenwerk en het ouderenwerk behoefte aan een duidelijke visie waarmee de accommodaties op hun beurt rekening kunnen houden. Door het ontbreken van sociaal cultureel werkers is het ook lastig om nieuwe activiteiten op te zetten. Ook ontbreekt het aan professionele begeleiding in de accommodaties voor mensen met een beperking.

Het BBOG mist verder informatie over de vraag vanuit de wijken. Zo is er geen structureel onderzoek gedaan naar de vraaggerichtheid van accommodaties. Het aanbod in de accommodaties is dan ook vaak een kwestie van 'trail and error', terwijl er ook veel langlopende activiteiten zijn waar accommodaties niet snel van afwijken. Daarnaast pleit het BBOG ervoor om in ieder geval in het tweejaarlijkse onderzoek in het kader van de Leefbaarheid Monitor een vraag op te nemen over de tevredenheid over sociaal-culturele wijkaccommodaties, alsmede een vraag over de tevredenheid over het sociaal-cultureel werk in algemene zin.

Wat betreft de onderlinge afstemming tussen de verschillende accommodaties mist het BBOG een prijsafstemming, terwijl er ook geen sprake is van een communicatienetwerk.

Speeltuinentrale

De Speeltuinentrale heeft door een extern bureau een analyse laten maken van alle buurt- en speeltuinverenigingen over hun rol en positie in de wijk/buurt. Daarbij is onder andere aandacht besteed aan de veranderingen die de buurt- en speeltuinverenigingen hebben (moeten) ondergaan sinds de nieuwe nota van kracht is geworden. Zo hebben sommige buurt- en speeltuinverenigingen een omslag moeten maken naar activiteiten die ook voor niet-leden bedoeld zijn, dienen zij prioritaire doelgroepen binnen te halen en een wijkgericht aanbod te ontwikkelen. Om de buurt- en speeltuinverenigingen te ondersteunen organiseert de Speeltuinentrale themabijeenkomsten voor de besturen over bijvoorbeeld wijkgericht werken en het opbouwen van een netwerk, het vinden van nieuwe vrijwilligers en bestuurlijke vernieuwing. Buurt- en speeltuinverenigingen moeten er rekening mee houden dat de vraag vanuit de wijk, samen met de bevolkingsamenstelling, aan veranderingen onderhevig zijn. Daarbij wordt erkend dat het beperkte activiteitsaanbod van sommige accommodaties niet alleen met de locatie te maken heeft, maar ook met een naar binnen gerichte werkwijze van het bestuur of een verouderd bestuur. De Speeltuinentrale is van mening dat deze besturen meer ondersteuning behoeven om een verbinding te leggen met andere partners in de buurt en om nieuwe vrijwilligers te werven.

De Speeltuinentrale mist inhoudelijk overleg over activiteiten en dergelijke in de wijk met andere instellingen en de gemeente. De accommodatienota gaat vooral over stenen, geld en vierkante meters. Het geeft geen inhoudelijke sturing voor het gezamenlijk wijkgericht laten werken van de welzijnsorganisaties. De afstemming tussen de verschillende organisaties binnen wijken wordt als een moeizaam proces ervaren. Wat betreft de onderlinge samenwerking tussen accommodaties en de samenwerking met gesubsidieerde instellingen wordt door de Speeltuinentrale aangegeven dat door de intensieve samenwerking met de SKSG er inmiddels bij elf buurt- en speeltuinverenigingen kinderactiviteiten worden ondersteund door de SKSG. Dit wordt als een positieve ontwikkeling gezien. Wel wordt er soms een spanningsveld tussen vrijwilligers in accommodaties en professionals geconstateerd. Er komen bij de Speeltuinentrale regelmatig klachten binnen van besturen/vrijwilligers/bewoners over professionals die de baas willen spelen in een accommodatie.

Stiel

De professionele instellingen, die ook door de gemeente gesubsidieerd worden en gebruik maken van de accommodaties, werken volgens Stiel over het algemeen goed samen. Op wijkniveau wordt er ook met vrijwilligersorganisaties (waaronder de buurt- en speeltuinverenigingen en de buurtcentra) vaak goed samengewerkt. Er ontstaat met name een knelpunt omdat het beleid op twee gedachten rust. Het is enerzijds wijkgericht en anderzijds gericht op stedelijk niveau. Het is vaak de vraag of een activiteit voor de buurtbewoners prioriteit krijgt of een activiteit van een zelforganisatie waarvan de doelgroep over de stad verspreid woont. Ook wat betreft de prioriteit van het beleid zelf is het niet altijd duidelijk of deze bij de eigen organisatie moet liggen of bij wat er op wijkniveau wordt gevraagd. Daar worstelen veel accommodatiebesturen mee. Het vinden van een uniform model daarbij is wellicht moeilijk, maar er dient in ieder geval één uitgangspunt te zijn. Wat Stiel betreft gaat daarbij de voorkeur uit naar een wijkgerichte aanpak, omdat op die wijze ook de ondersteuning van de accommodatiebesturen bij het buurtgericht programmeren beter georganiseerd kan worden. Daarnaast wordt een gemeentelijke visie achter het accommodatiebeleid gemist. De huidige nota richt zich vooral op praktische zaken.

Als knelpunt ervaren medewerkers van Stiel dat opbouwwerkers niet altijd in de accommodaties terecht wanneer zij overleggen met buurtbewoners willen plannen. Er zijn maar enkele accommodaties die voor dergelijke gelegenheid een ruimte vrij houden. Daarbij wordt door Stiel ervaren dat de begrippen 'sociaal culturele activiteiten' en 'buurtactiviteiten' ongrijpbaar zijn voor de besturen van accommodaties. Buurtactiviteiten gaan daarbij voor andere activiteiten, terwijl activiteiten van zelforganisaties vaak stedelijk zijn opgezet. Dit leidt ook tot verwarring over het al dan niet (gratis) kunnen gebruiken van accommodaties.

Met name voor de buurt- en speeltuinverenigingen is de omslag groot. Zij organiseren wel allerlei activiteiten, maar gebruiken de inkomsten voornamelijk voor de leden en/of de kinderen die lid zijn van de vereniging. Veel besturen lijken het zo druk te hebben met het draaiende houden van hun vereniging en/of accommodatie dat ze geen tijd meer hebben om nieuwe activiteiten te ontwikkelen of contacten met wijkbewoners te onderhouden. Juist in wijken waar veel ondersteuning door vrijwilligers nodig is, zijn minder bewoners bereid om als vrijwilliger op te treden ofwel vrijwilligers wonen vaker in wijken waar de accommodaties en het sociaal cultureel werk minder hard nodig zijn. Hiermee zou bij de uitvoering van het beleid meer rekening moeten worden gehouden.

Stadsdelen

Enkele overige betrokkenen (locatiemanagers, opbouwwerkers, gebiedsmanagers) uit de stadsdelen Noorddijk, Noordwest, Oude Wijken en Zuid zijn ook bevraagd naar hun ervaringen met de afstemming tussen vraag uit de wijk en het aanbod in de accommodaties. Deze ervaringen komen in grote lijnen overeen met het beeld dat is ontstaan uit de gesprekken met de besturen van de accommodaties. Hieronder worden de belangrijkste bevindingen per stadsdeel weergegeven.

Noorddijk

Over het algemeen worden de kinderen in dit stadsdeel goed bereikt. Voor jongeren ligt dat anders: een bepaalde groep jongeren maakt gebruik van het aanbod in de accommodaties, terwijl andere groepen er niet komen. Dit heeft soms met het imago van de accommodaties in kwestie te maken, terwijl sommige jeugdgroepen elkaar niet liggen en daardoor geen gebruik van dezelfde accommodaties willen maken. Ook de uitstraling van de overige accommodaties lijkt bij te dragen aan het bereik er van: accommodaties die aan vernieuwing toe zijn trekken minder bezoekers dan goed onderhouden en 'open' gebouwen.

Vernieuwing van het programma komt volgens de betrokkenen in dit stadsdeel doorgaans tot stand door samenwerking met gesubsidieerde instellingen en opbouwwerkers. De invloed van overige betrokkenen zou dan in sommige gevallen ook groter mogen zijn: te autonome besturen komen een vernieuwend activiteitenaanbod niet ten goede. Anderzijds bestaat de indruk dat de activiteiten in enkele centra in dit stadsdeel vooral georganiseerd worden door externe instellingen, niet door de accommodatie(besturen) zelf. Ook wordt een nauwere samenwerking tussen enkele accommodaties en de Vensterwijk gemist.

Noordwest

In Noordwest is het aanbod van niet-gesubsidieerde accommodaties relatief groot in de vorm van buurtpanden en seniorenflats met een of meerdere (ontmoetings)ruimten die ook door externen gehuurd kunnen worden. Deze overige ruimten worden vrij intensief gebruikt, wat de indruk wekt dat er ook behoefte aan is. Sommige groepen buurtbewoners komen daardoor echter niet in de gesubsidieerde accommodaties. Ook allochtone groeperingen maken vaak gebruik van buurtpanden, aangezien de gesubsidieerde accommodaties veelal niet aan de wensen van deze groeperingen tegemoet kunnen komen (zoals het gebruik van ruimten zonder dat er een beheerder aanwezig is of de mogelijkheid om spullen achter te laten in de ruimten). Evenals in de andere stadsdelen worden activiteiten voor gehandicapten in dit stadsdeel niet of nauwelijks door de accommodaties georganiseerd. Wel is de NOVO actief in het organiseren van activiteiten voor deze groep, maar deze organisatie beschikt over eigen gebouwen. De meeste speeltuingebouwen worden intensief gebruikt in dit stadsdeel, waardoor er ook steeds vaker naar de scholen wordt uitgeweken om activiteiten, waaronder naschoolse activiteiten van de SKSG, te organiseren. Ondanks of juist door de hoge bezetting van de accommodaties vindt er weinig vernieuwing in het activiteitenprogramma plaats. Dit vergeet echter het nodige van het ondernemerschap van de accommodatiebesturen. Aspecten als lidmaatschap (bij buurt- en speeltuinverenigingen) en de aanwezigheid van gesloten groepen die al jaren dezelfde activiteiten uitoefenen staan een vernieuwing ook in de weg. Ook dit knelpunt doet zich in de andere stadsdelen voor.

Oude Wijken

De overige betrokkenen in de Oude Wijken geven aan dat enkele accommodaties zich vooral richten op bewoners uit de lagere sociaal-economische klasse, terwijl een aantal gebouwen er onaantrekkelijk uit ziet. Om meer bewoners en vooral ook een jonger publiek te trekken wordt geopperd een activiteitenmakelaar of iets dergelijks aan te stellen. Bij een enkele buurt- en speeltuinvereniging komen wel jongeren, maar dit betreft een relatief klein en vast groepje. Het jongerencentrum in dit stadsdeel bereikt volgens de betrokkenen wel een grotere groep jongeren, zij het dat deze jongeren vooral uit de omliggende buurt komen. Er is daarmee met andere woorden geen aanbod voor alle jongeren in het stadsdeel beschikbaar. Ook is er sprake van een veel gebruikt niet-gesubsidieerd buurtcentrum (Tresslinghuis). Enkele betrokkenen zijn van mening dat dit buurtcentrum meer in een behoefte vanuit de buurt voorziet dan enkele nabijgelegen buurt- en speeltuinverenigingen. Evenals in Noordwest maakt de SKSG in dit stadsdeel voor naschoolse activiteiten grotendeels gebruik van niet-gesubsidieerde accommodaties. Elke accommodatie trekt zijn eigen groep wijkbewoners. Daarbij bestaat de indruk dat niet alle wijkbewoners goed worden bereikt door één of meerdere accommodaties. Er wordt daarbij de behoefte aan een goede wijkanalyse geuit, terwijl er ook wordt gewezen op het belang van kwalitatief goed beheer.

Zuid

De accommodaties in dit stadsdeel bieden mogelijkheden voor alle bewoners. Als grootste nadeel wordt genoemd dat de beschikbaarheid van ruimte niet altijd voldoende is. In één van de buurt- en speeltuinverenigingen komen vooral oudere buurtbewoners, terwijl het

lidmaatschap van buurt- en speeltuinverenigingen in het algemeen als drempel wordt ervaren voor deelname aan en vormgeving van activiteiten. In een deel van Zuid wordt de problematiek van en met (overlast door) jongeren als groot ervaren, terwijl er geen aanbod is. Eén van de buurt- en speeltuinverenigingen biedt weliswaar voor een kleine groep jongeren onderdak, maar daarbuiten is er geen ruimte, terwijl de afstand tot het jongerenwerk groot is. De hoop wordt uitgesproken dat met de bouw van een nieuw multifunctioneel centrum in het stadsdeel wel rekening wordt gehouden met het creëren van een goede en vriendelijke ontmoetingsruimte, aangezien een dergelijke functie nu nog ontbreekt. Het kan mede tot gevolg hebben dat buurtbewoners vervolgens ook meer mee gaan doen aan activiteiten.

5. SAMENVATTING EN CONCLUSIES

In dit afsluitende hoofdstuk worden de samenvatting en de belangrijkste conclusies van de evaluatie van de accommodatienota van de gemeente Groningen behandeld. Daarbij worden de onderzoeksvragen als uitgangspunt genomen. Ten slotte worden enkele mogelijke verbeteringen aangegeven.

5.1 Vraagstelling en onderzoeksopzet

Eind 2008 heeft de Dienst Onderwijs Cultuur Sport en Welzijn (OCSW) van de gemeente Groningen onderzoeks- en adviesbureau INTRAVAL opdracht gegeven het accommodatiebeleid te evalueren. Het accommodatiebeleid is gebaseerd op de nota Anders en Beter, die in december 2005 na een intensief inspraaktraject is vastgesteld. De nota, en daarmee een nieuwe subsidiesystematiek, is na een overgangsjaar op 1 januari 2007 in werking getreden. De centrale vraagstelling van de nota luidt: 'Op welke wijze kunnen de verdeling van de sociaal-culturele accommodaties en beheer en exploitatie van deze accommodaties worden geoptimaliseerd zodat besturen zich meer kunnen richten op hun kerntaak, namelijk de programmering van activiteiten?' De accommodaties zijn aan de hand van een toetskader beoordeeld. De consequenties van de toetsing per buurt per instelling zijn opgenomen in de nota.

De besturen van de 35 accommodaties die op grond van de nieuwe nota subsidie krijgen zijn door INTRAVAL benaderd voor een gesprek over hun ervaringen met het beleid. De hoofdvraag daarbij is in hoeverre de doelstellingen uit de accommodatienota zijn bereikt. De doelstellingen hebben kort samengevat betrekking op 1. een betere subsidiesystematiek; 2. een professionalisering van het beheer; en 3. een betere afstemming tussen het aanbod van de accommodaties en de vraag uit de wijk. Alle besturen hebben meegewerkt aan het onderzoek. De gesprekken hebben face-to-face plaatsgevonden, meestal in de accommodatie. De vragenlijst is voorafgaande aan het gesprek gemaild aan de te interviewen bestuursleden (zie Bijlage). Daarnaast zijn gesprekken gevoerd met overige betrokkenen bij het accommodatiebeleid. Het gaat hierbij om vertegenwoordigers van WerkPro, Stiel, MJD en medewerkers van de gemeente (locatie- en gebiedsmanagers) in de vier stadsdelen waarin zich de gesubsidieerde accommodaties bevinden.

5.2 Verbetering subsidiesystematiek

Subsidiesystematiek

- In hoeverre voldoet de normering als financieringsgrondslag ten aanzien van de huisvestingslasten en de exploitatielasten en de onderhoudslasten?
- Hoe verloopt de eigen inverdienmogelijkheid (bar/verhuur/deelnemersbijdragen) per accommodatie? Zijn er knelpunten?
- Wat is de verhouding tussen toegekende subsidie en eigen verdiensten?

Belangrijkste bevindingen

- Er zijn ongeveer evenveel accommodaties die er door de nieuwe systematiek op vooruit zijn gegaan als accommodaties die er op achteruit zijn gegaan of gelijk zijn gebleven qua hoogte van de subsidie.
- Het aantal accommodaties dat zich kan redden met de subsidie voor de beoogde lasten is aanzienlijk groter dan het aantal dat zich niet kan redden.
- De subsidiesystematiek is volgens velen helderder geworden, maar niet iedereen vindt de verdeling op basis van vierkante meters gerechtvaardigd. Er zou ook naar het gebruik van de accommodatie moeten worden gekeken om een juist subsidiebedrag te kunnen vaststellen.
- De zekerheid van de nieuwe systematiek waarbij de subsidiebedragen voor meerdere jaren vast staan wordt gewaardeerd. Hierbij wordt echter onvoldoende rekening gehouden met jaarlijkse stijgingen van energielasten en dergelijke.
- Eigen inkomsten zijn voor alle accommodaties noodzakelijk. De eigen inkomsten worden door enkele accommodaties gebruikt om klein onderhoud van te betalen. Het belangrijkste is echter dat met deze inkomsten de eigen activiteiten kunnen worden georganiseerd.
- Voor het organiseren van activiteiten, maar ook voor het verbeteren van de accommodatie (meestal speeltoestellen), wordt daarnaast ook een beroep gedaan op diverse fondsen.
- Het onderhoud van terrein en speeltoestellen zijn voor verbetering vatbaar en vergen een hoger budget dan tot nog toe voorhanden is.
- De eigen inkomsten bestaan bij de buurt- en speeltuinverenigingen voor een klein deel uit de ledenbijdrage die varieert van vijf tot 12 euro per gezin.
- De inkomsten zijn gedaald, omdat er geen commerciële activiteiten meer mogelijk zijn.
- Er is sprake van een wisselwerking tussen de inkomsten enerzijds en het beheer anderzijds: om activiteiten te kunnen organiseren is beheer nodig, dat niet altijd in voldoende mate aanwezig is of er is geen geld om extra beheer te financieren, zodat het organiseren van meer activiteiten (wat meer inkomsten zou genereren) niet mogelijk is.
- De aanvraag en afhandeling van subsidies wordt voor de buurt- en speeltuinverenigingen geregeld door de Speeltuincentrale. Deze werkwijze bevalt deze besturen goed. Bij een aantal buurtcentra wordt de aanvraag en afhandeling van subsidies geregeld door de zakelijk leider.
- Volgens alle betrokkenen is de aanvraag en afhandeling van subsidies makkelijker geworden. Dit heeft ook voor de nodige tijdswinst gezorgd voor bestuursleden.
- Het bijgeleverde format wordt als goed en makkelijk in te vullen beoordeeld, zij het dat de steeds terugkerende wijzigingen van het format als vervelend worden ervaren.

Conclusies

De normering die gebruikt wordt als financieringsgrondslag voor de huisvestingslasten en de exploitatielasten en de onderhoudslasten voldoet voor de meeste accommodaties. Overigens voeren bij een aantal buurt- en speeltuinverenigingen de bestuursleden zelf klein onderhoud uit. Verenigingen zonder handige bestuursleden dienen dergelijke werkzaamheden uit te besteden en zijn daardoor meer geld kwijt. Daar waar het gebouw te groot is om te kunnen exploiteren treden ook problemen op.

Bezettingsgraad toevoegen aan financieringsgrondslag

Het door sommige geïnterviewden genoemde voorstel om de bezettingsgraad mee te nemen in de financieringsgrondslag, moet als plausibel worden beoordeeld. Immers: hoe groter de bezetting is, hoe hoger de onderhouds- en exploitatielasten zijn. Daarvoor dient uiteraard wel een eenduidig en betrouwbaar inzicht in de bezettingsgraad voorhanden te zijn. Om dat te kunnen verkrijgen wordt aangeraden een format op te stellen waarop de accommodaties

hun activiteitenprogramma, inclusief het aantal deelnemers aan deze activiteiten, kunnen aangeven. Dit ingevulde format kan aan het einde van het activiteitenjaar worden ingediend. Ter verifiëring hiervan kan de gemeente op willekeurige tijdstippen verspreid over het jaar de accommodaties (laten) bezoeken om ter plaatse in ieder geval in grote lijnen te kunnen beoordelen of de bezettingsgraad inderdaad juist is weergegeven door de accommodaties. Uiteraard kent het meenemen van de bezettingsgraad ook nadelen, zoals de vereiste controle die arbeidsintensief is. Zonder een dergelijke controle bestaat het risico dat de bezettingsgraad hoger wordt opgegeven dan in de praktijk daadwerkelijk het geval is.

Invloed autonome ontwikkelingen niet negeren

Alle accommodaties zijn afhankelijk van eigen inkomsten. Meestal vormen de eigen inkomsten ongeveer een vijfde tot een kwart van de totale inkomsten. De inverdienmogelijkheden verlopen wisselend voor de verschillende accommodaties. De barinkomsten zijn bij veel accommodaties afgenomen sinds er als gevolg van landelijke regelgeving geen feesten en partijen meer mogen worden georganiseerd, er een rookverbod geldt en er geen sterke drank meer mag worden verkocht in de accommodaties. Hoewel dit autonome ontwikkelingen zijn, heeft het wel zijn weerslag op de inverdienmogelijkheden van accommodaties.

Aanpassing lidmaatschap buurt- en speeltuinverenigingen wenselijk

De lidmaatschapsinkomsten bij de buurt- en speeltuinverenigingen zijn verwaarloosbaar te noemen op de totale begrotingen. De buurt- en speeltuinverenigingen onderscheiden zich overigens met name door dit lidmaatschap van de buurtcentra. Leden mogen over het algemeen gratis gebruik maken van de ruimten in een accommodatie. Wellicht kunnen de inkomsten van buurt- en speeltuinverenigingen worden vergroot door het afschaffen van het lidmaatschap, en het overstappen op een minstens kostendekkende eigen bijdrage aan de diverse activiteiten. Hoewel het niet bij alle buurt- en speeltuinverenigingen het geval zal zijn, zou het opheffen van de lidmaatschapssystematiek ook een toename van het aantal bezoekers aan de accommodatie tot gevolg kunnen hebben. Er wordt dan immers een drempel voor het bezoeken van de accommodatie weggenomen.

Rekening houden met grootte en functie van accommodatie

Met name de kleine accommodaties die slechts over één ruimte beschikken en de accommodaties die een specifieke jeugdbestemming hebben, ervaren problemen in het genereren van eigen inkomsten via de verhuur van ruimten. Het zou goed zijn wanneer de gemeente in haar subsidieverstrekking rekening houdt met deze aspecten, met name daar waar financiële problemen ontstaan. De functie van de sociaal culturele accommodaties mag immers niet ten koste gaan van de noodzaak om inkomsten te genereren.

5.3 Professionalisering beheer

Beheer

- Hoe functioneert de centrale beheerpool?
- Hoe verloopt de aansturing van het beheer? Hoe tevreden zijn de buurtcentra en speeltuinen hierover?
- In hoeverre functioneert de centrale beheerpool beter (kwalitatief) en toereikend (kwantitatief)?
- Welke rol spelen vrijwilligers ten aanzien van de beheertaak? Hoe vindt afstemming/samenwerking plaats over beheertaken van beheerpool en vrijwillige inzet? Welke knelpunten doen zich voor?

Belangrijkste bevindingen

- Het huidige aantal uren beheer dat aan de verschillende accommodaties (op grond van vierkante meters) is toebedeeld, is ook het aantal uren waarover de meeste accommodaties in de praktijk kunnen beschikken.
- Aangezien er wel regelmatig sprake is van (langdurige) ziekte onder het beheerpersoneel zonder dat daarvoor op korte termijn vervanging wordt geregeld, kampen enkele accommodaties wel met een personeelstekort.
- Het huidige aantal uren beheer is over het algemeen onvoldoende om het activiteitsniveau uit te kunnen breiden.
- Voor een uitbreiding of instandhouding van een hoogwaardig activiteitsaanbod is bovendien kwalitatief goed beheerpersoneel nodig. Aan deze kwaliteiten ontbreekt het bij meerdere beheerders.
- Gebleken is dat met name het additionele beheer veel begeleiding behoeft, die meestal moet worden gegeven door de bestuursleden van een accommodatie.
- Niet alle besturen zijn qua tijd en/of capaciteiten in staat om de begeleiding van het (additioneel) beheerpersoneel op zich te nemen.
- Op meerdere plekken zou de zakelijk leiding meer kunnen doen aan de begeleiding van de (additionele) beheerders.
- Sommige besturen hebben daarboven ook begeleiding nodig bij het ontwikkelen van (nieuwe) activiteiten, waarvoor zij meer inzet van de beheerders en/of de zakelijk leiding zeggen te kunnen gebruiken.
- Besturen van buurt- en speeltuinverenigingen hebben het op dit gebied vaak moeilijker dan besturen van buurtcentra (minder tijd om te begeleiden, weinig fte's beheer, weinig fte's zakelijk leiding, minder tijd om (nieuwe) activiteiten te organiseren).
- WerkPro ziet zichzelf gebonden aan een (te) beperkt budget, een teruglopend aanbod aan (kwalitatief goed) beheerpersoneel en bevindt zich bovendien in een positie tussen twee opdrachtgevers in (accommodatiebesturen enerzijds en de gemeente anderzijds).
- Er wordt, met name door buurtcentra, gepleit voor de daadwerkelijke vorming van een pool aan beheerpersoneel, zodat verschillende functies op wijkniveau kunnen worden gedeeld.

Conclusies

Feitelijk gezien is er geen sprake van een centrale beheerpool, zodat het functioneren daarvan in principe ook niet beoordeeld kan worden. Dat neemt niet weg dat de aanwezigheid van een beheerpool wel wenselijk zou zijn.

Verbetering in kwantiteit en kwaliteit beheerpersoneel nodig

Een tekort aan (additioneel) personeel en het ontbreken van voldoende financiële middelen hebben er tot dusverre toe geleid dat de bezetting van de beheerdersfuncties maar net kan worden gehaald. Er is daarbij nauwelijks tot geen mogelijkheid om verschillende functies te laten rouleren over verschillende accommodaties, terwijl er bij ziekte in ieder geval op korte termijn geen vervanging beschikbaar is. Er is daarbij geen sprake van een kwalitatief beter functionerend beheer ten opzichte van de voorgaande situatie. Dit wordt grotendeels veroorzaakt doordat het personeel bij de overname door WerkPro één op één is overgenomen van Wing. Dit was ook een voorwaarde bij de aanbestedingsprocedure.

Persoonlijke aspecten spelen soms grote rol

Over het algemeen kan worden gezegd dat de mate waarin het beheerpersoneel bevalt verschilt per persoon, per accommodatie. Meestal zijn de reguliere beheerders die al vele jaren werkzaam zijn bij een bepaalde accommodatie zeer tevreden over hun werkzaamheden, terwijl de bestuursleden in deze gevallen ook aangeven het getroffen te hebben met de beheerders. De mate waarin de overige beheerders tot tevredenheid

functioneren verschilt. WerkPro geeft daarbij terecht aan afhankelijk te zijn van de aanvoer van kandidaten via de dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Aansturing beheerpersoneel behoeft verbetering

Een oplossing voor de behoefte aan beter (en meer) personeel ligt niet alleen in een verruiming van de financiële middelen. Ook in de aansturing van het personeel ligt een deel van het antwoord. Bestuursleden zijn veelal niet in staat om het beheerpersoneel op een adequate wijze te begeleiden, terwijl zij hier in de praktijk wel vaak mee worden geconfronteerd. Het aantal uren zakelijk leiding is, met name voor de buurt- en speeltuinverenigingen, volstrekt onvoldoende om een goede aansturing en begeleiding te garanderen. Wanneer er meer geïnvesteerd wordt in de begeleiding van beheerders, zal de kwaliteit van hun werkzaamheden toenemen. Daarbij mag tevens worden verwacht dat het ziekteverzuim zal afnemen. Immers, personeelsleden die naar tevredenheid van zichzelf en anderen kunnen functioneren, zijn minder vaak ziek. Dit vergt echter ook de nodige deskundigheid en betrokkenheid van de zakelijk leiders. Daarbij dient tevens een sfeer te ontstaan waarin de besturen van de accommodaties accepteren dat de beheerders wellicht nog niet altijd over de gewenste sociale en intellectuele vaardigheden beschikken. Deze kunnen met de nodige scholing echter wel verder worden ontwikkeld. Bestuursleden zullen daarbij in nauw overleg met de zakelijk leider en de beheerders zelf moeten afspreken welke taken wanneer en waar moeten en kunnen worden uitgevoerd.

Betere afstemming tussen beheer en vrijwilligers wenselijk

Ten slotte zal er ook een goede afstemming nodig zijn tussen de vrijwilligers in een accommodatie en de beheerders. Hoewel het in grote lijnen goed verloopt, komt het nog wel eens voor dat vrijwilligers en beheerders elkaar niet liggen of dat er verwarring ontstaat over de verdeling van taken en verantwoordelijkheden. Vrijwilligers zijn veelal sinds vele jaren verbonden aan een accommodatie. Daardoor is er bij vrijwilligers soms sprake van 'verworven rechten' die niet overeenstemmen met de taakinvulling en aansturing van de beheerders. Hier zullen bestuursleden, maar ook zakelijk leiders, een interveniërende rol moeten spelen.

5.4 Betere afstemming vraag en aanbod

Afstemming tussen vraag en aanbod

- In hoeverre kunnen accommodaties voldoen aan de vraag naar ruimte? Welke groepen maken gebruik van de accommodatie (bewoners algemeen, jeugd/jongeren, allochtone groepen, ouderen, mensen met beperkingen)?
- Is er sprake van leegstand van ruimten in de accommodaties?
- Is er de laatste jaren in de wijken iets veranderd met betrekking tot het aanbod van ruimte/aantal m² ten behoeve van sociaal-culturele activiteiten?
- Wat is het bereik van de accommodatie (aantal deelnemers/bezoekers buurtcentra, aantal leden buurt- en speeltuinverenigingen)?
- Zijn er activiteiten die (nog) niet kunnen worden georganiseerd of bediend?
- Hoe verloopt de samenwerking in de verschillende wijken? Met welke partners wordt samengewerkt? Welke knelpunten doen zich voor?
- Zijn er verschillen tussen wijken? Zo ja, wat is hiervoor de reden?
- In hoeverre wordt het activiteiten aanbod van de verschillende aanbieders/partners op elkaar afgestemd?
- In hoeverre zijn besturen in staat een eigen activiteitenprogramma te organiseren? Welke knelpunten doen zich daarbij voor?
- Voldoet de tarievenstructuur (met 0-tarief voor sociaal-culturele activiteiten)?

Belangrijkste bevindingen

- Het aanbod in de accommodaties lijkt, met name bij buurt- en speeltuinverenigingen, voornamelijk afgestemd op (oudere) leden. Het aanbod wordt dan ook vaak voorgelegd tijdens een algemene ledenvergadering.
- De functie van buurtcentra is vaak breder, hoewel ook hier specifieke groepen worden gemist. Het gaat dan met name om de 'jongere ouderen' van rond de 55 jaar en om jongeren rond de 18 jaar. Vooral deze laatste groep is moeilijk binnen de accommodaties te krijgen, tenzij de MJD professionele begeleiding biedt en speciale activiteiten voor deze doelgroep organiseert.
- Vrijwel alle accommodaties bieden onderdak aan (activiteiten van) de SKSG. De MJD is minder breed vertegenwoordigd. Soms is Stiel of een Steun en Informatie Punt (Stip) in een accommodatie gevestigd of worden door opbouwwerkers van Stiel bijeenkomsten in de accommodaties belegd.
- De meeste programma's bestaan meestal al vele jaren. Er is bij sommige accommodaties dan ook behoefte aan vernieuwing.
- Het blijkt moeilijk om de vraag vanuit de wijk naar (nieuwe) activiteiten te achterhalen. Hiernaar is ook geen structureel onderzoek gedaan.
- Enkele besturen laten duidelijk blijken behoefte te hebben aan ondersteuning bij het ontwikkelen van (nieuwe) activiteiten.
- Wat betreft de beschikbare ruimte blijkt dat er regelmatig 'nee' moet worden verkocht op verzoek om ruimte. Dit komt meestal omdat er geen ruimte beschikbaar is of omdat er geen beheer is om aanwezig te zijn tijdens gewenste uren. Ook komen er nog regelmatig verzoeken om feesten en partijen, waarop afwijzend moet worden gereageerd.
- Sociaal culturele activiteiten gaan voor overige activiteiten, hoewel verhuur waaraan verdiend kan worden wel verleidelijk kan zijn voor de besturen. Geen van de besturen geeft echter aan dat verhuur waaraan geld kan worden verdiend voor (gratis) sociaal culturele activiteiten gaan.
- Bewonersgroepen merken soms wel dat er voor incidentele activiteiten geen ruimte beschikbaar is, hetgeen duidelijk maakt dat het reeds afgesproken programma niet wijkt voor sociaal culturele activiteiten.
- Veel accommodaties moeten ook in het weekend verzoeken om activiteiten weigeren, omdat de accommodaties dan dicht zijn.
- Allochtone bewoners lijken nog niet echt gebruik te maken van de reguliere activiteiten, dit geldt met name voor volwassenen. Kinderen en jongeren uit allochtone gezinnen komen wel naar activiteiten.
- De aantallen bezoekers per week of per maand verschillen enorm tussen de verschillende accommodaties, van 200 per maand bij een buurt- en speeltuinvereniging tot 1.500 per week in een MFC.
- In enkele wijken vindt onderlinge afstemming tussen accommodaties plaats, maar er is over hele stad genomen vaker niet dan wel sprake van afstemming.
- Het ingevoerde tarievenstelsel wordt niet altijd als duidelijk en handzaam gezien. Voor veel besturen is het niet helder welke activiteiten precies onder het nultarief vallen ofwel wat onder sociaal culturele activiteiten moet worden verstaan. Er zijn met name problemen met allochtone groepen die vaak wijkoverstijgende activiteiten organiseren.

Conclusies

De vraag naar ruimte valt uiteen in de fysieke beschikbaarheid van ruimten voor activiteiten en de mogelijkheid van verschillende groepen (wijk)bewoners om gebruik te kunnen maken van de accommodaties. Bijna alle accommodaties moeten wel eens 'nee' verkopen en hebben, met name op populaire momenten van de week, niet de mogelijkheid om aan alle verzoeken te voldoen. Daarbij bestaat echter niet de indruk dat dit ten koste gaat van

structurele sociaal culturele activiteiten. Incidentele sociaal culturele activiteiten, zoals een bijeenkomst voor wijkbewoners onder leiding van het opbouwwerk, zijn daarentegen wel eens de dupe van de beperkte ruimte in accommodaties.

Prioritaire doelgroepen bereiken met behulp van professionals

Daarnaast worden niet alle wijkbewoners bereikt door (de activiteiten in) de accommodaties. Jongeren en allochtone buurtbewoners komen nauwelijks in de accommodaties, terwijl ook het aantal bezoekers met een psychische of lichamelijke handicap nihil te noemen is. Om buurtbewoners met een handicap te bereiken is echter inzet nodig van professionele werkers. Het kan de besturen van de accommodaties niet worden aangerekend dat zij deze bewoners niet bereiken, aangezien zij over het algemeen een andere professie hebben, in sommige gevallen een bestuur op afstand vormen en/of het hen simpelweg aan de tijd en capaciteiten ontbreekt om zich meer bezig te houden met de tot nog toe niet bereikte buurtbewoners.

Bezettingsgraad deels afhankelijk van fysieke factoren

Het blijkt niet goed mogelijk om een conclusie over het aantal bezoekers van de accommodaties te geven. Het aantal bezoekers varieert namelijk aanzienlijk tussen de accommodaties. Dit heeft te maken met de grootte van de accommodatie en met de mate waarin er al sprake was van eigen inverdienmogelijkheden (de MFC's), maar ook met de grootte van de doelgroep (bij de jongerencentra bijvoorbeeld) en de bevolkingsdichtheid rond de accommodatie. Leegstand komt voor, maar dit betreft voornamelijk momenten die niet geschikt zijn voor het organiseren van activiteiten, zoals de maandagochtend. Ook in de weekenden is de bezettingsgraad lager, hetgeen voornamelijk het gevolg is van het ontbreken van beheerpersoneel op die momenten.

Verbetering samenwerking tussen en binnen accommodaties verloopt moeizaam

Het aanbod aan ruimten waar sociaal culturele activiteiten, in het bijzonder de ontmoetingsfunctie, kunnen plaatsvinden lijkt toe te nemen. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om gemeenschappelijke ruimten in seniorenflats op verschillende plekken in de stad of commerciële zaalverhuur. Het betreffen niet-gesubsidieerde mogelijkheden. Deze aanbieders zijn geen onderwerp van de evaluatie geweest. Om een exact beeld te verkrijgen van de activiteiten die bij deze aanbieders plaatsvinden, zal een separate inventarisatie moeten worden uitgevoerd. De gesubsidieerde accommodaties werken over het algemeen niet samen met de niet-gesubsidieerde aanbieders, maar ook een onderlinge samenwerking tussen de gesubsidieerde accommodaties zelf vindt nauwelijks plaats. Op een enkele uitzondering na is er ook geen structurele samenwerking tussen bijvoorbeeld bewonersverenigingen en de accommodaties, terwijl dat wel voor de hand zou liggen. De cultuurverschillen tussen de accommodaties worden veelal als groot ervaren, terwijl enkele accommodaties ook ruiterslijk toegeven bang te zijn voor concurrentie en/of verlies aan inkomsten wanneer activiteiten gezamenlijk zouden worden georganiseerd. Om een nauwere samenwerking tot stand te laten komen, zal de meerwaarde daarvan duidelijk moeten worden gemaakt aan de verschillende accommodatiebesturen.

Ook binnen de accommodaties zelf vindt door de verschillende gebruikers van de ruimten nauwelijks afstemming plaats. De belangrijkste reden daarvoor is dat er door de verschillende gebruikers meestal verschillende doelgroepen worden bediend. Uitzonderingen op de gebrekkige onderlinge samenwerking op wijkniveau zijn terug te vinden in Beijum en Vinkhuizen/Paddepoel. De belangrijkste oorzaken liggen daar in de organisatiestructuur (één bestuur voor drie accommodaties), de persoonlijke verbanden (medewerker Vensterschool zit ook in bestuur accommodatie), goede onderlinge relaties tussen beheerders, bestuursleden en zakelijk leiding en het relatief grote aantal uren dat de zakelijk leiding inzetbaar is.

Professionele ondersteuning nodig bij ontwikkeling activiteiten

Meerdere besturen hebben aangegeven moeite te hebben nieuwe activiteiten te ontwikkelen en/of nieuwe doelgroepen te bereiken. Over het algemeen bestaat het huidige aanbod in de accommodaties al meerdere jaren. Meerdere accommodaties wachten af tot bezoekers c.q. wijkbewoners met een verzoek om (nieuwe) activiteiten komen en leggen vervolgens ook de verantwoordelijkheid bij deze bezoekers om de gewenste activiteiten verder te initiëren. Soms worden activiteiten die te weinig deelnemers trekken stopgezet, waarna zich niet onmiddellijk nieuwe alternatieven aandienen. De besturen hebben daarbij moeite om de vraag uit de wijk te bepalen. In enkele gevallen heeft een enquête onder buurtbewoners plaatsgevonden, maar dit heeft niet tot veel nieuwe ideeën geleid. Meer dan eens blijken bestuursleden hun hoop te vestigen op de beheerders. Van hen wordt dan, zij het dat het niet de opzet van het beleid is, verwacht dat zij participeren bij het ontwikkelen van activiteiten. Duidelijk mag zijn dat dit niet voor alle beheerders is weggelegd, hoewel enkele reguliere krachten wel veel plezier hebben in het opzetten en begeleiden van activiteiten.

Beperkte ontmoeting soms gevolg van onaantrekkelijke locaties

Het zal hoe dan ook goed zijn wanneer besturen de mogelijkheid tot ondersteuning wordt geboden bij het aanvullen of vernieuwen van hun activiteitenprogramma. Daarbij zijn duidelijkere richtlijnen voor het tarievenstelsel eveneens welkom, zodat het voor besturen en gebruikers inzichtelijker wordt welke activiteiten onder sociaal culturele activiteiten vallen. De ontmoetingsfunctie is hier in ieder geval één van. Enkele accommodaties hebben een duidelijke ontmoetingsfunctie. Zij hebben een aantrekkelijke, laagdrempelige ruimte waar buurtbewoners even binnen kunnen komen om een krant te lezen, een kopje koffie te drinken en eventueel te informeren naar het aanbod in de accommodatie. Dit geldt echter voor een minderheid van de accommodaties. Een aantal gebouwen heeft een verouderd uiterlijk, beschikt niet over een algemene, altijd toegankelijke ruimte en is verscholen gesitueerd achter huizen. Om de ontmoetingsfunctie te stimuleren zullen deze accommodaties wat aan hun fysieke presentatie moeten doen. Aantrekkelijke, vriendelijke gebouwen hebben nu eenmaal een grotere aantrekkingskracht op buurt- en wijkbewoners en zullen ook minder snel als hoogdrempelig worden ervaren, waardoor de kans ook groter is dat de ontmoetingsfunctie meer tot zijn recht kan komen.

5.5 Ten slotte

Wat betreft de subsidiesystematiek moet worden geconcludeerd dat deze inderdaad verbeterd is. Dit neemt niet weg dat er onvoldoende financiële ruimte lijkt te zijn voor het ontwikkelen van nieuwe activiteiten, terwijl accommodaties met een druk programma ook nauwelijks de tijd hebben om nieuwe activiteiten te ontwikkelen. Terecht wordt door meerdere betrokkenen opgemerkt dat het beter zou zijn om het toewijzen van de subsidies en het beheer op grond van het aantal vierkante meters aan te vullen met de bezettingsgraad van de accommodaties. Een lastig aspect daaraan is echter dat het niet voor alle accommodaties even eenvoudig is om die bezetting aan te tonen. Ter controle van de activiteiten die plaatsvinden in de accommodaties en de aantallen deelnemers aan die activiteiten kan een format worden opgesteld, dat eens per jaar moet worden ingevuld. Door een koppeling met de financiële gegevens die al worden aangeleverd door de accommodaties kan dan worden beoordeeld in hoeverre het subsidiebedrag aanpassing behoeft. Daarbij zal tevens, gedetailleerder dan in onderliggend onderzoek, moeten worden geïnventariseerd aan welke (uitbreiding van) activiteiten behoefte is. Hiermee kan worden voorkomen dat sommige accommodaties in de vicieuze cirkel blijven zitten waarin sprake is van weinig beheer met als gevolg beperkte openstelling, waardoor er weinig eigen

inkomsten kunnen worden gegenereerd en/of nauwelijks nieuwe activiteiten kunnen worden ontwikkeld. De huidige wijze van aanvragen en afhandelen van de subsidies wordt overigens zeer gewaardeerd en heeft bij meerdere besturen ook de nodige tijdswinst opgeleverd.

De beoogde tijdswinst die diende te ontstaan door een professionalisering van het beheer is niet gerealiseerd. Door een verkeerde start, een laag budget en een steeds beperktere beschikbaarheid van kwalitatief goed beheerpersoneel kan WerkPro tot nog toe geen beheerpool realiseren, terwijl daaraan wel behoefte is. Met een pool, bij voorkeur op wijkniveau, waarin verschillende beheerfuncties ruim vertegenwoordigd zijn, kan een uitwisseling tussen accommodaties plaatsvinden. Hiermee kan ook de vervanging bij ziekte worden opgelost. Daarbij moet niet worden onderschat dat met name het additionele personeel wel de nodige begeleiding heeft, vooral wanneer zij op verschillende locaties worden ingezet. Op dit moment wordt deze begeleiding onvoldoende vormgegeven. Er wordt te veel van de besturen van accommodaties verwacht op dit terrein. Hoewel de tevredenheid van besturen en beheerders over en weer sterk persoonsafhankelijk is, mag niet worden verondersteld dat een juiste klik tussen beheerpersoneel en bestuur voldoende is voor het goed functioneren van de beheerders enerzijds en de accommodaties anderzijds. Alle partijen zouden er baat bij hebben wanneer er meer tijd aan de begeleiding wordt besteed. Deze begeleiding zal voornamelijk van de zakelijke leiding afkomstig moeten zijn. Hiervoor is in de huidige nota te weinig tijd vrijgemaakt.

De derde doelstelling, een betere afstemming tussen vraag en aanbod, is moeilijker te beoordelen. Daarvoor is meer informatie over de vraag vanuit de wijken nodig. Deze is lastig te achterhalen door de besturen van de accommodaties. Zij gaan er vaak van uit dat het aanbod volstaat omdat er volgens hen voldoende deelnemers op af komen. Informatie over andere, nieuwe behoeften hebben de besturen niet tot hun beschikking. Professioneel uitgevoerde periodieke peilingen, die zowel een inventariserend als evaluerend karakter hebben, kunnen hierin echter uitstekend voorzien. Een aantal autonome ontwikkelingen (rookverbod, verbod op verkoop sterke alcoholische dranken) heeft er mede aan bijgedragen dat het aantal bezoekers enigszins lijkt af te nemen, met name bij de buurt- en speeltuinverenigingen. Vooral zij hebben last van het feit dat er geen feesten en partijen meer in de accommodaties mogen worden georganiseerd. Het is niet bekend waar buurtbewoners die hierdoor geen gebruik (meer) maken van de activiteiten zijn gebleven. De behoefte van bewoners die voorheen ook al niet naar de accommodaties kwamen is echter eveneens onduidelijk. Dat geldt met name voor allochtone buurtbewoners, die relatief weinig gebruik maken van de buurtcentra en buurt- en speeltuinverenigingen.

Ten slotte wordt door meerdere besturen geconstateerd dat het aantal vrijwilligers dat bereid is om op structurele basis een bijdrage te leveren aan sociaal culturele activiteiten terugloopt. In combinatie met het ontbreken van sociaal cultureel werkers zien sommige besturen zich voor een lastige taak gesteld. Desondanks laten alle bestuurders waarmee is gesproken een grote betrokkenheid bij hun accommodatie zien. Zij besteden veel tijd en energie aan de accommodatie. Zonder deze vrijwillige inzet van bestuursleden zou het activiteitsniveau in de stad dan ook veel beperkter van omvang zijn.

BIJLAGE Vragenlijst

De dienst OCSW van de gemeente Groningen heeft onderzoeksbureau INTRAVAl opdracht gegeven de accommodatienota Anders en Beter te evalueren. De hoofdvraag daarbij is in hoeverre de doelstellingen uit de accommodatienota zijn bereikt. De doelstellingen hebben betrekking op: 1. een betere subsidiesystematiek; 2. een professionalisering van het beheer en 3. een betere afstemming tussen het aanbod van de accommodaties en de vraag uit de wijk. Voor de evaluatie worden alle besturen van de speeltuinverenigingen en buurtcentra in Groningen benaderd voor een gesprek.

In het gesprek komen de volgende onderwerpen aan bod: de subsidiesystematiek; het beheer; de manier waarop de accommodatie wordt gebruikt; de afstemming tussen het aanbod aan en de vraag naar activiteiten; en de afstemming met andere organisaties in de buurt. Bij de beantwoording van de vragen gaat het niet alleen om feiten en cijfers, maar ook achtergronden en ervaringen en meningen van de bestuursleden zijn van belang. Tevens komen veranderingen die de afgelopen drie jaar hebben plaatsgevonden ter sprake.

1. Algemeen

- Wat is uw functie in bestuur?
- Sinds wanneer heeft u deze functie?
- Hoe vaak vergadert het bestuur?

2. Subsidiesystematiek

- Is de subsidie voldoende om de zakelijke lasten, de exploitatielasten en de onderhoudslasten te betalen?
- Is het aanvragen en afrekenen van subsidie eenvoudiger geworden sinds de nieuwe subsidiesystematiek?
- Zijn er eigen inkomsten, bijvoorbeeld uit de baromzet, het verhuur van zalen of bijdragen van deelnemers aan activiteiten?

Alleen voor speeltuinverenigingen:

- Bent u tevreden over het onderhoud van het terrein en de speeltoestellen? Hoe is dit geregeld?

Tarievenstelsel

- De gemeente heeft bepaald dat sociaal-culturele activiteiten gratis in de accommodaties moeten kunnen plaatsvinden. Voor andere activiteiten mag (gereduceerd) huur worden gevraagd. Kunt u met deze bepaling uit de voeten?

3. Professionalisering van het beheer

- Met hoeveel beheerders heeft uw buurtcentrum/speeltuinvereniging te maken en hoeveel uur zijn ze aanwezig? Is dit voldoende?
- Zo nee, waarom niet, welke consequenties heeft dit en hoe wordt dit opgelost?
- Zijn er ook vrijwilligers die zich bezighouden met het beheer? Zo ja, wat doen zij, is het aanvullend op beheertaken?
- Bent u tevreden over de beheerders (aanwezigheid, taken, personen, omgang met gebruikers van de accommodatie)?
- Hoe wordt de inzet van de beheerder(s) geregeld?
- Hoe verloopt het contact met de centrale beheerpool (WPG)?

- Wat vindt u van de dienstverlening door WPG op de aspecten continuïteit (langdurige vaste personen), flexibiliteit (inzetbaarheid op piekmomenten, avonden en weekenden), kwaliteit (gastvrij, doelgroepgericht, geschoold, getraind, gecertificeerd)?
- Heeft u meer tijd gekregen voor het besturen van uw accommodatie?

4. Afstemming vraag en aanbod

Algemeen

- Op welke dagen en tijdstippen vinden er activiteiten plaats in uw accommodatie? Om welke activiteiten gaat het? Kunt u bijvoorbeeld de weekagenda tonen?
- Welke groepen buurbewoners maken gebruik van de activiteiten (onderverdeling naar bewoners in het algemeen, kinderen, jeugd/jongeren, allochtone groepen, ouderen of mensen met lichamelijke en psychische beperkingen)?
- Heeft u een idee hoeveel mensen uw accommodatie per jaar bezoeken?
- Alleen voor speeltuinverenigingen: Hoeveel leden heeft u?
- In hoeverre kan uw accommodatie voldoen aan de vraag naar ruimte?
- Weet u welke activiteiten de wijkbewoners graag willen?
- Is er sprake van leegstand van ruimten?

Eigen activiteiten

- Organiseert u eigen activiteiten?
- Op welke manier wordt het activiteitenprogramma samengesteld?
- Welke andere aanbieders van activiteiten zijn er in uw wijk? Weet u welke activiteiten zij aanbieden?
- Werkt u samen met deze andere aanbieder(s)?
- Bent u als bestuur ook betrokken bij overleg of activiteiten op wijkniveau (bijv. Nieuw Lokaal Akkoord, wijkfeesten, Heel de Buurt enz.)?

Activiteiten van gesubsidieerde organisaties (zoals MJD, SKSG, Stiel)

- Weet u welke gesubsidieerde organisaties in de wijk werken?
- Maken deze organisaties gebruik van uw accommodatie?
- Zo ja, welke activiteiten organiseren zij? Voor welke groepen?
- Heeft u overleg met deze organisaties (bijv. over de invulling van het programma)?

5. Afsluiting

- Al met al: bent u tevreden met de gang van zaken binnen uw accommodatie?
- Vindt u dat de nieuwe accommodatienota iets opgeleverd heeft? Welk rapportcijfers zou u voor het beleid geven? Welke veranderingen zou u graag zien?
- Heeft u nog overige opmerkingen en/of aanvullingen?

